

PRENOS KRIZE IN NJENIH POSLEDIC V 1935

OBLJUBE VLADE, KI IZREDNO VAŽEN USPEH DELAVSKEGA LISTA

Novi načrti administracije v pomoč bolni industriji in za odpravo relifa

Vprašanje zavarovanja brezposelnih in za starostno pokojnino je še vedno odpravljeno

NOVEMBRA in decembra prošlo leto je prejelo relief p. d. miliona družin več kakor v enakem času leta prej. Urad A. F. of L. za delavsko statistiko pravi, da je bilo novembra minulo leto 11.459.000 nezaposlenih delavcev, ali nad 400.000 več kakor l. 1933. Delavski trg se vsled prirastka prebivalstva poveča v tej deželi vsako leto za približno 100.000. To pomeni, da ta nova industrialna armada ni dobila prilike za zaposlitev, tisti izmed nje, ki so delo dobili, so pa prevzeli mesta starejših delavcev, ki so bili vrženi v brezposelnost.

Blizu dvesto milijonov ljudi je ob koncu minulega leta — je ob koncu leta 1934 — prejelo direktni relief. Vse milijonov delavcev pa je zaposlenih le po nekaj dni v mesecu, da jim ni treba plačevati direktne podpore.

Kriza je torej prenesena, to leto tako kakor je bilo v prošlem. Vlada je pričakovala, da bo leto 1935, najna delo in relief za o. krog osem milijonov "Depre-je" vzle temu noče biti konec. Rooseveltova administracija je obljubila storiti vse v svoji moči, da izvele prebivalstvo iz mizerije, banke iz polomov in industrijo iz stagnacije. Banke in velika podjetja, ki so bila na robu bankrota, le otela z milijonskimi posojili. Mizerijo med milijoni razlačenih pa je le omilila.

Njeni novi načrti določajo odpravi relief ko hitro mogoče s pomočjo javnih del in pa z razdelitvijo dela v privatni industriji, da bodo po nekaj dni zaposleni vsi, ki so sposobni za delo. V ta namen konfirirajo člani administracije in tudi predsednik sam s predstavniki zveze ameriških industrij, ki pa ponujajo kooperacijo le pod svojimi pogoji. Predsedem zahtevajo, da se vlada ne ukvarja s predlogi za zavarovanje brezposelnih in se nam pa z načrti za starostno pokojnino. Kajti ako uvede to, ni upanja na okrevanje gospodarstva in kriza bo di. jada naprej, prete zastopniki velikih kapitalov.

Vlada smatra, da je zavarovanje proti brezposelnosti potrebno, soglašajo pa, da zavarovalnina ne sme biti tolikšna, da

Nesreče, ki so vzele na ameriških cestah 36 tisoč življenj!

V avtnih nezgodah na ameriških cestah je vsakih 15 minut eden ubit in vsakih 31 sekund eden ranjen.

Lani je bilo v teh nesrečah ubitih 36.000 ljudi, ali 16 odstotkov več kakor l. 1933.

Te številke so iz statističnih podatkov, ki jih je objavila o avtnih nezgodah Travelers Insurance kompanija.

Večina teh nesгод je preprečljivi. Dogažajo se največ vsled nezadostne p. znosti, vsled pijanosti voznikov in pa splošne brezbriznosti.

Nesreče na ameriških cestah bodo omejene, kadar bo ljudstvo hotelo; dokler bo napram tem ogromnim izgubam življenj in udov brezbrizno, bodo avtne nesgode narasle.

Jos. Stalin v novem boju z nasprotniki v kom. stranki

Sovjetsko časopisje poroča, da Kirov ni bil edini voditelj komunistične stranke v Rusiji, ki je bil zaznamovan za umor. Tako zvana Zinovjeva opozicija v ruski komunistični stranki je po zatrdilih listov v Leningradu

NRA, v katero so upali milijoni, je dosegla zelo majhen odstotek tega, kar je obetala — in še to za kapitaliste proporcionalno veliko več kakor pa za delavce, ki so se morali lani za malenkostne zahteve boriti s pomočjo stavk. Nad 50 delavcev je bilo ob življenju v njih, in to pod vlado, ki je obljubila varovati "pozabljene človeka".

Pod kapitalizmom pa ne more biti drugače. In ne bo drugače, dokler ga delavstvo ne odpravi. Demokratska stranka ga gotovo ne bo, ker ga poje pira.

JOSEF STALIN

in Moskvi planirala pomoriti vse važnej e sedanje voditelje, ki naceljujejo stranki in so zano odločujoč faktor v vladi Sovjetske Unije.

Med onimi, ki jih je opozicija obsodila v smrt, je ba je tudi tajnik komunistične stranke diktator Josip Stalin, ki je na tej shiki. Stalin je nasprotnikom odgovoril z eksekucijami in z aretacijami, ki vodijo v nadalje ne justične umore. Diktatorji ne poznajo priznanašanja, neglede na programe ali barvo stranke, ki jo zastopajo, kajti ako bi, ne bi bili diktatorji.

Osemnajst milijonov ljudi v tej "najbogatejši deželi na svetu" je popolnoma brez sredstev. Ker nimajo zaslužka, je država primorana, da jim oskrbuje hrano, ker bi drugače po umrli od glada.

Nekaj milijonov pa ima dohodek, ki presegajo celoletni skupni zaslužek tistih, ki garata v tovarnah in majnah.

Take dohodka je imel tudi Reynolds, lastnik velikih toba-

NAJVEČJA HIBA DELAVCEV

Največja napaka delavcev je, da se veliko rajše ukvarjajo z brezplodnim, čestokrat s kvarnim prekanjem, kakor pa z organizacijskim in vzgojnim delom, s katerim bi lahko zgradili proletarsko gibanje v duhu socializma in mednarodne solidarnosti. Edini, ki ima od delavske nesloge in večnega prepiranja koristi, je "roparska trojica" (kapital, kapitalisti, kapitalizem). Ob vstopu v svoje trideseto leto vam Proletarec znova kliče: Organizirajte se! Pristopite v klub JSZ in s tem v mednarodno delavsko gibanje, čigar zgodovinska naloga je, na rusevinah kapitalizma zgraditi nov družabni red, socializem!

DRASTIČEN NASTOP SOVJETSKE UNIJE PROTI OPOZICIONALCEM

Bivši prvaki komunistične internacionale in sovjetske Unije obdolženi zarote za atentate

Umor Kirova je bil prvotno pripisovan sovražnikom socialne revolucije in zunanji svet je klepal, da so vanj zapleteni belogardisti. Nad 100 oseb so sovjetske oblasti vse l. atentata na Kirova usmrtile, toda pravih pojasnil dolgo ni bilo. Končno je sovjetsko časopisje le začelo pisati, da je bil umor Kirova posledica notranjih bojev v ruski komunistični stranki. Med najbolj napadanimi bivšimi voditelji v sovjetski Uniji so z ozirom na umor Kirova Gregor Zinovjev, ki je bil tajnik komunistične internacionale, Leon Trocki, o katerem mnogi trdijo, da ima za uspeh boljševiške revolucije poleg Lenina največ zaslug, Leo Kamenov, ki je imel razna poslaniška in druga odgovorna mesta v sovjetski Uniji, I. L. Vladimirov, slovit profesor, ki je nedavno izjavil, da ruski mušiki niso ničesar pridobili z okto-brsko (boljševiško) revolucijo in poleg teh več drugih komunistov, oziroma bivših

komunistov, ki pa v svetovni javnosti niso znani, toliko bolj pa v Rusiji.

Listi v Leningradu in Moskvi med drugim trdijo, da je Zinovjeva-Tročkijeva skupina organizirala zarotniško gibanje za pomoritev vseh sedanjih vodilnih sovjetskih voditeljev, med drugimi tudi Josipa Stalina, in da je v ta namen iskala podpore ter jo tudi dobila vsaj od ene kapitalistične dežele, katera pa ni imenovana.

Mnogi tej obdolžitvi ne verjamejo, kajti Zinovjeva-Tročkijeva komunistična struja se smatra za ortodokšno revolucionarno, po naše za "levičarsko" komunistično gibanje.

Neprijetno pri vsi stvari je norčevanje v kapitalističnih listih po svetu, češ, Rusija je Ru-

sija, pa naj bo pod carjem ali boljševiki — nož in revolver vladata. Zinovjev, Kamenov in Trocki ter njihovi pristaši so vsi zagovorniki diktature "proleta-

"PROLETAREC" STOPA V TRIDESETO LETO

Naloge, ki jih ima glasilo JSZ in Prosvetne matice še pred seboj. — Pogled v prošlost

Ko so ustanovitelji Proletarca borili prva leta za svoje obstanek, niso niti malo pričakovali, da bo kdaj sta i tridesetletnica. Dočakal jo je. S to številko stopa v svoje trideseto leto.

Malo je delavskih listov v Zedinjenih državah, ki bi se želi v borbi za ohranitev toliko časa. Ako še upoštevamo, da je o Slovencev v Ameriki v primeri z drugimi neznatna narodnostna skupina, in da je krog, na katerega se more opirati slovenski delavski časopis jako majhen, tedaj čemo, da je uspeh Polet rra v trideseto leto toliko večji.

Proletarec je bil ustanovljen v boju. To je edini list med nami, ki je začel izhajati samo iz razloga, da služi delavski stvari in propagandi za socializem.

Takoj ob početku so sovražniki butali vanj in storili vse v svoji moči, da ga uničijo. Bil je napadan vseskozi. Tudi med člani klubov so intrigirali in spletkarili, da oslabijo v številu že tako majhno skupino slovenskih socialistov.

Dva slovenska lista sta bila ustanovljena v protiniv delavskih strankah — ne za boj proti kapitalizmu, ampak da demoralizirata slovensko socialistično organizacijo in uničita Proletarca. Poskus komunistov z Delavsko Slovenijo je stal precej tisočakov, toda Proletarec se izhaja in ponosno služi svojemu namenu. Tista dva lista, ki sta bila ustanovljena, da izpodkopljeta tla Proletarcu, pa sta domalega že v pozabljenju.

Ne mislimo pisati tu o zaslugah, ki jih ima Proletarec za slovensko in drugo jugoslovansko delavstvo v Ameriki. Na polju razredne vzgoje je storil ogromno. Preprečil je mnoge zle nakane zavajalcev in sabotežev. V vsakem takem boju je bilo treba odločnosti, drugače bi nasprotnik triumfiral in mi bi bili le kritikujoča skupina, ker so nasprotniki želeli, toda Proletarec ni nikoli hotel in se manj pa skušal ugajati nasprotnikom. Držal se je v bojih pravila poštenosti in v tem smislu bo nadaljeval.

Potreba, radi katere je bil ustanovljen, je še tukaj in ostane, dokler bomo imeli Slovence in drugi Jugoslovani svoje organizacije, svoje ustanove in svoje družabno življenje.

V korist delavstva je, da si ohrani in utrjuje vsak list, ki se resno in smotrno bori ne samo za odpravo sedanjega krivičnega socialnega reda, nego tudi za nov gospodarski sistem — za socializem! Če ne bi bilo nobenega razloga, je samo ta zadosten za ohranitev Proletarca.

Na prosvetnem polju je treba storiti še veliko, veliko dela. Proletarec, ki je glasilo JSZ in Prosvetne matice, ga bo nadaljeval enako vztrajno kakor v prošlosti.

Mnogi, ki so ustanovili Proletarca in potem delali ter agitirali zanj, niso več med nami. Veliko izmed teh jih je umrlo. Precej se jih je umaknilo in se po naporih, bojih in razočaranjih predali brezbriznosti ali pa sovražstvu do lista, za katerega so nekoč agitirali. Nekaj izmed onih, ki so stali Proletarcu ob strani pred 30. leti, pa je še med nami in delujejo naprej za načela, ki so jim nepremakljivo prepričanje.

Sodrugim in somišljeniki, naprej z delom za socializem in za širjenje Proletarca! Jubilejno leto tega lista naj bo ob enem leto povečanih aktivnosti tudi v klubih in konferencah JSZ ter v Prosvetni matici. Kajti ako se ozremo v prošlost skozi zadnja tri desetletja, vidimo, da delo našega gibanja ni bilo zamanj. Kar se tiče bodočnosti, pripada delavstvu in socializmu. Proletarec je glasnik te delavske bodočnosti in novega reda.

NAKANE MUSSOLINIJA Z UPADI V ETIOPIJO

Etiopija ali Abesinija je cesarstvo v Afriki, ki meri 350.000 kv. milj in šteje 10.000.000 prebivalcev. Po površini je torej več ko dvakrat tolikšna kakor Jugoslavija.

Nesreča za Etiopijo je, da so ji vse njeno obrežje ob morju vzele evropske imperialistične sile, posebno Italija, tako da nima niti ene svoje luke. Dežela je bogata na olju in drugih prirodnih zakladih ter razmeroma redko obljubena. Mussolini ima že njeno obrežje, ki ga lahko brani z vojnimi ladjami — drugače si bi ga Italija sploh ne bila obvarovala, kajti Abesinci so pred mnogimi leti Italijane enkrat dobro pretepli — zdaj pa želi razširiti svojo "sfero vpliva" nad vso Abesinijo.

Žačel je po vzgledu Japonske v Mandžuriji. Najprej je lovil "tolovaje", potem je odbil "vpade abesinskih čet" na

"italijansko" ozemlje, in ko je cesar Etiopije protestiral pri ligi narodov, je dejal Mussolini: "Italija je tista, ki je bila užaljena, zato si bo poiskala zadoščenja. Abesinija mora preklicati žalitve in plačati Italiji vojno odškodnino."

Tako postopajo imperialisti s šibkimi in bodo postopali, dokler ne bo njihov roparski sistem zavržen in nadomeščen z resničnim društvom narodov.

Socialisti v New Yorku
V mestu New York se je pri zadnji registraciji vpisalo 19.299 volilcev za socialiste.

CENIK KNJIG
V tej izdaji na 7. strani je cenik knjig v slovenskem in angleškem jeziku, ki jih ima v zalogi knjigarna Proletarca. Naročite si jih!

V tej številki

Clanki o 30. letnici Proletarca so na 1., 2. in 8. strani.

Kratke vesti o delu naših agitatorjev so na 2. strani.

Članek o pripravljani vojno-pokojniški organizaciji na sovjetsko Unijo je nadaljevan na 5. strani.

Cenik knjig je na 7. strani.

Fr. Novakov članek o politični situaciji v Rusiji z ozirom na sedanje dogodke bo v prihodnji številki.

KRIVIČNA DELITEV BOGASTEV

Osemnajst milijonov ljudi v tej "najbogatejši deželi na svetu" je popolnoma brez sredstev. Ker nimajo zaslužka, je država primorana, da jim oskrbuje hrano, ker bi drugače po umrli od glada.

Nekaj milijonov pa ima dohodek, ki presegajo celoletni skupni zaslužek tistih, ki garata v tovarnah in majnah.

Take dohodka je imel tudi Reynolds, lastnik velikih toba-

kih tovarn, ki je izkoriščal svoje delavce do skrajnosti. Zda jih izrabljajo prav tako tisti, ki so pododvajali njegova bogastva. Malo je industrij, v katerih je delo tako nezdravo, kakor v tobačnici in se manj, v katerih bi bilo tako nesramno izkoriščati.

Reynoldsovi dedici se zdaj kregajo, kako bi si razdelili 25 milijonov dolarjev zapuščine, ki je po nasilni smrti enega njegovih sinov se na razpolago. Za

tem preprom za milijone, katerih se drži kvava znoj delavcev in tisočih delavk, je povest orgi in degeneracije, kateri zapadajo ameriške bogataške familije. Prostituirane, ki se je sam ubil, \$750.000, njen sinček sedem milijonov dolarjev, drugi sorodniki pa ostalih sedemnajst milijonov dolarjev. Nekaj milijonov so si "raztalali" že prej.

Kdo je že pravil, da hočejo socialisti "deliti"?

spadati samo tistim, ki so jih pripravili.

V tem slučaju so se "v principu" pogodili, da naj dobi Libby Holman Reynolds, žena po mladem Reynoldsu, ki se je sam ubil, \$750.000, njen sinček sedem milijonov dolarjev, drugi sorodniki pa ostalih sedemnajst milijonov dolarjev. Nekaj milijonov so si "raztalali" že prej.

Kdo je že pravil, da hočejo socialisti "deliti"?

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE.

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaitz.
Business Manager: Charles Pogorelec.

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

3639 WEST 26TH STREET CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

Sijajen business v praznikih

Dnevno časopisje je skozi prošlo božično sezono bombastično poročalo, da je bil promet v trgovinah boljši kakor v enakem času v prejšnjih letih. Slične optimistične vesti je objavljalo tudi ob prejšnjih božičnih praznikih, ampak le zaradi reklame, dočim so letos prodajalne res utržile v splošnem več kakor v prejšnjih letih krize.

Kako se naj to razlaga? Ali se prosperiteta vrača? Iz statističnih poročil je razvidno, da je kriza tolikšna kakor je bila, toda nekako pod kontrolo. Dela so razdeljena, da ima čimveč ljudi priliko vsaj nekaj zaslužiti. Marsikdo je segel v dneve prejšnjih praznikov po zadnjih prihrankih, ki jih je tiščal, češ, menda se vendar obrne na bolje, reči pa je treba končno kupiti, ker jih potrebujem, torej čemu bi držal te dolarje, ki jih imam!

Ker so se dohodki bogatinov letos in lani prilično zvišali, je tudi to nekoliko pomagalo.

Promet je bil vsled teh okoliščin res boljši. Zagovornikom sedanje administracije služi to lahko za argument, da kriza odhaja. Toda tudi v sedanji "kontrolirani" obliki ni kriza nič drugega kakor kriza. V trgovinah in v Washingtonu vedo, da ni še niti zdaleč odpravljena. Še bolj pa se tega zavedajo delavci — predvsem nezaposleni in deloma zaposleni. "Prosperiteta" jim je le medel spomin, kriza pa jim neprestano megli pred očmi.

"Pred Bogom smo vsi enaki"

Trinajst škofov je asistiral kardinalu in nadškofu Ascalesiju, ko je dne 22. decembra krstil v palači italijanskega prestolonaslednika njegovo hčerko princezino Marijo Pijo Savojsko. Prvič je bila krščena takoj po rojstvu, kakor je običaj v Italiji in mnogih drugih katoliških deželah, zato, da se je varuje v slučaju smrti pred tistim neprijetnim krajem, ki ga cerkev imenuje "predpekel".

Drugi krst pa je svečana zadeva. Zato je prišlo skupaj krdelo škofov s kardinalom na čelu in dokazali vernim, da pri krstnem kamnu bajtarjev novorojenček in hči kakega prestolonaslednika nista enaka.

Krstna ceremonija je bila porabljena tudi v imperijalistične namene. Kardinal je krstil malo princezino Pijo z dvojno blagoslovljeno vodo. Ena je bila iz reke Pjave, kar naj bi proslavilo zmago Italije nad Avstrijo v svetovni vojni. In drugo iz reke Jordan, s čemer je hotela italijanska dinastija označiti svoje nagnjenje do sv. stolice.

Ko so škofi in kardinal izvrševali svečani krst, se je zunaj trla množica naroda in klicala pozdrave mali princezinji, katera pa se še ni zaveda, čemu vsa ta komedija in dvojna mera.

Amendment, ki ne more biti ustaven

Poseben odbor ameriške odvetniške zbornice meni, da dodatek h konstituciji, ki prepoveduje zaposlevanje in izkoriščanje otrok v industriji, ne more biti ustaven. Legislaturnam posameznih držav je bil predložen l. 1924. Ampak se jim ni čisto nič mudilo. Zbornice 38. držav so ga prežrele, kakor da se njih ne tiče. Amendmentu je prišla na pomoč sedanja delavska tajnica Frances Perkins, toda tudi njen apel ni zalegel. In omenjeni poseben odbor zbornice advokatov pravi, da je koncem konca vseeno, kajti dodatek bi itak moral v slučaju sprejema zavreči vrhovno sodišče, kakor je storilo že enkrat prej.

Kardinal Innitzer maševal v Marxhofu

Lanskega leta je režim pokojnega Dollfussa poslal na delavsko stanovanjsko palačo Marxhof na Dunaju, posvečena spominu Karla Marxa, vojaštvo, da jo je napadlo s topovi in granatami. V nji so namreč živeli socialistični misleči delavci, kajti drugih je bilo na Dunaju malo. Mestna občina jim je oskrbela stanovanja, kakršnih so stvarniki bogastev vredni. Iz teh hiš so klerofašisti družine socialistov po februarjski "zmagi" večinoma izgnali in stanovanja dali svojim ljudem. V Marxhofu, ki ima prostor za 1.800 družin, so klerofašisti zgradili kapelo in v nji je na Božič maševal dunajski nadškof kardinal Innitzer "v znamenje miru in sprave". V resnici je bilo to izzivanje, ki si ga dunajski socialisti dobro zapomnijo.

Dobre vlade in blagi vladarji

Ob božičnih praznikih prošlo leto je bila avstrijska vlada toliko dobra, da je izpustila vse politične jetnike, razen okrog 500, ki jih drži še v zaporu. Septembra jih je imela pod ključem in v jetniškem taboru nad pet tisoč. V Italiji je osvobodil mnogo jetnikov, ki so bili v zaporu za neznatne politične prestopke, kralj. Tudi Hitler je postal doberhoten in blag ter izpustil nekaj sto jetnikov (zato, da so napravili prostor novim).

Trije vzroki — enak rezultat

Delavci, ki govorijo zoper socialiste, tega ne delajo v svojo korist, ampak zato, ker so zapeljani, ali zlobni, ali pa brezupno nevedni. V vsakem teh slučajev služijo sovražnikom svojega razreda.

Zaveden delavec izraži vsako priložnost za širjenje socialističnih nauk.

BREZDOMEČ, KI SE ČAKA PROSPERITETE IN ZAPOSLEITVE

Na sliki je ena izmed koč, kakršne so si zgradili v Chicagu brezdomci na praznih stavbiščih pri ulicah Polk in Canal. Brezposelnost, ki je na tej sliki, si je kolikoli tik sebe zgradil sam. Delo je izgubil pred 6. leti in od tedaj ga zama niče. Pravi, da je upa na povratek prosperitete. Na božični dan je voščil vsakemu "veseli Božič".

IZ NAŠEGA GIBANJA

Cleveland, O. — Leo Poljšak, tajnik društva št. 147 SNPJ, pravi, da so člani zadovoljni z literaturo, ki jo je poslala Prosvetna matica. Društvo ji ostane pridruženo. — Ivan Babnik, tajnik kluba št. 27, je sporočil, naj jim nemudoma pošljemo še 50 izvodov koledarja. Louis Mrmolja je razpečal svojih 16 izvodov Ameriškega družinskega koledarja in nato poslal nadaljna naročila. Anton Jankovich je poslal 21 naročnin na Proletarca.

West Allis, Wis. — Vincent Pugalj je poslal 3 naročnine. Društvo št. 24 SSPZ ostane v Prosvetni matici. Nedavna zabava kluba je prinesla \$30 prebitka. **Johnstown, Pa.** — "Pošljite mi še 15 koledarjev," piše John Langerhole. To je njegovo drugo naročilo. — Andrew Vidrich je poslal 3 naročnine na Proletarca in ob enem je naročil še 24 izvodov Ameriškega družinskega koledarja. Dobil je tudi tri naročila na knjige Cankarjeve družbe.

North Chicago, Ill. — Frances Zakovšek je poslala 14 naročnin na Proletarca. **Hibbing, Minn.** — "Prodaj sem vse koledarje, kar sem jih naročil, tudi svojega," poroča Frank Pipan in je pisal še po enega zase.

Chicago. — Letne seje druš. "Slavija" SNPJ se je udeležilo 70 članov in članic. Razdane so bile knjige Prosvetne matice, v kateri je to društvo od njenega početka in ostane v nji. Večina članov si naroča tudi Am. druž. koledar in mnogi Proletarca. Enako poročilo prihaja s seje ženskega društva "Nada" št. 102 SNPJ, ki je v Prosvetni matici istotako od njenega početka. Seje "Nade" se je udeležilo 35 članic. Knjige Prosvetne matice so z veseljem sprejele.

Dalje so v Chicagu aktivna za Prosvetno matico in včlanjena v nji društva SNPJ Delavci v So. Chicagu. Sosedje v Ciceru dan največje angleško posluječe društvo Pioneer.

Burgettstown, Pa. — Anton Jeram je poslal vsoto za 12 koledarjev, katere je razprodal in jih naročil še osem izvodov. **Somerset, Colo.** — Anton Majnik je razprodal vse naročene koledarje in popust, ki ga je bil deležen, je prispeval Proletarcu.

Detroit, Mich. — John Zornik je poslal tri naročnine za Proletarca. Vseled razkropjenosti Slovencev v tem mestu potrebuje več sodelovanja pri razpečavanju Ameriškega družinskega koledarja.

Chicago. — Am. druž. koledar so naročili za razpečevanje Caroline Macerl 30, Joseph Oblak 30, John Rak 25, Frank Bizjak 20, Justin Saitz 15, Frank Udovich 10, Jennie Ladstetter 10 in Pauline Drzych 10 izvodov Rak in Oblak sta dobila vsaki štiri, Frank Bizjak pa eno naročnino na Proletarca.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Drastičen nastop sovjetske vlade proti opozicionalcem

(Nadaljevanje s 1. strani.)

riata, toda ko hitro so bili iz diktature izrinjeni, izključevani iz stranke, smešeni in napadani v tisku ne da bi se smeli braniti ustmeno ali s pisano besedo, je v njih zavrelo in je naravno, da so pričeli proti diktatorju, ki jih je izrinil, boj. Njihov boj je pač tak, kakršen je v deželah z absolutnimi diktaturami mogoč.

Izgleda, da je sovjetska Unija že dosegla stopnjo, s katero bi bil razvoj v industrialno demokracijo možen in koristen za deželo. Ampak režimi diktatorjev ne verjamejo v demokracijo, še manj pa so pripravljeni priznati, da je tudi opozicijska lahko koristna.

Več o ozadju teh bojev v USSR bo v prihodnji številki Proletarca.

Francoski budžet

Proračun Francije za leto 1935 znaša 48 milijard frankov. Vlada dohodki so predvideni blizu 47 milijard frankov. Deficit bo znašal v ameriški valuti okrog \$60.000.000.

Zahteve za bonus

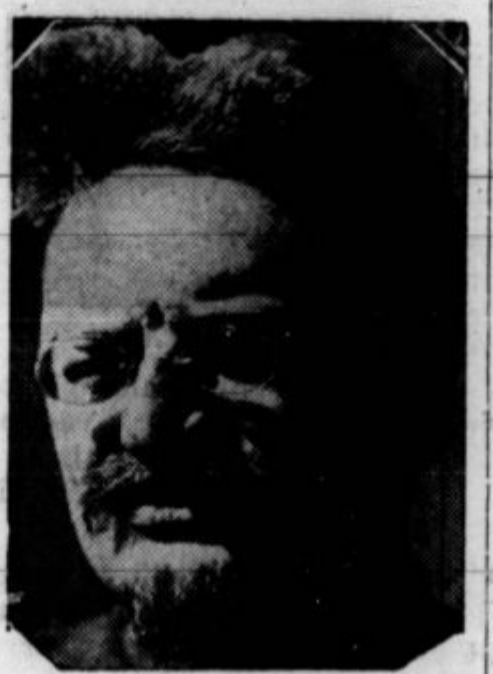
Bivši vojaki in njihovi odbojniki v Ameriški legiji vtrajajo pri zahtevi za takojšnjo izplačilo bonusa, ki bi znašal v skupni vsoti 2 milijardi 200 milijonov dolarjev.

Nekateri kongresniki so sugerirali kompromis, namreč, da se naj bi bonus izplačalo le tistim veteranom iz svetovne vojne, ki so zdaj vsled brezposelnosti na relifu. Ob enem se jim bi relif ukinilo. Pa niso zadovoljni in zahtevajo ves bonus za vse — pa če so potrební ali ne.

Roosevelt jih svari, da bo to pomenilo nove davke. Odgovarjajo mu, da večjih davkov ni treba, ampak par tiskarjev, ki naj natisnejo za nekaj milijard novih bankovcev. To so pristaši inflacije, ki domnevajo, da dolar ne bo izgubil dosti na vrednosti, če se ga natiska še nekaj milijard.

Leon Trocki obdolžen zarotništva proti Stalinovemu režimu

Leo Trocki, ki živi že dlje časa kot politični begunec v Franciji, je bil obdolžen, toda ne obtožen, zarotniškega delovanja zoper sedanjo sovjetsko vlado. Nekateri komunistični propagandisti ga dolže celo zavestništva s kapitalističnimi državami, s ciljem, da se porazi sovjetsko Unijo. Toda za njeno

LEON TROCKI

uspešno ustanovitev nima poleg Lenina nihče toliko zaslug kakor Leon Trocki in nedvomno bi šel zanjo v boj ko hitro bi ji pretela opasnost. Zato takim obdolžitvam ne verjame nihče razen takozvani uradni komunisti.

Vzrok nesporazuma med komunisti v Rusiji je, da jih je preveč takih, ki bi radi bili diktatorji. Po Leninovi smrti si je izvojeval to mesto Stalin; vsi tisti komunistični prvaki, ki so z njim tekmovali za to mesto, pa so morali s poti, med njimi Trocki, ki je bil izgnan iz Sovjetske Unije v Turčijo in dobil končno zavetje v Franciji, ki je tradicionalno zatočišče političnih beguncev.

Kadri ste v pomenkih s prijatelji in znanci, omenite jim Proletarca, kajti tudi to je agitacija zanj.

Koliko ljudi je nesposobnih v Californiji?

Dr. Paul Poponoe je dejal 19. dec. na zborovanju učiteljev v Los Angelesu, da je v Californiji najmanj 600.000 prebivalcev, ki se jih lahko definira za blazne, in to brez onih, ki so v blaznicah. Priporočila steriliziranja defektnih, da se bi število slaboumnih kolikor mogoče omejilo. Od leta 1909 je bilo v Californiji izvršenih približno 10.000 sterilizacijskih operacij. To je po njegovem mnenju veliko premalo.

K. of C. v New Yorku proti socialistom

Katoliška bratska organizacija Knights of Columbus v New Yorku je poslala pred tedni na govorniško turo za pobijanje socializma nekega Russell J. Dunna, ki se v svojih napadih zelo rad obreguje ob žide. Od kluksovcev se razlikuje samo v tem, da je on pred vsem za katoličane in proti židom, kluksi pa so proti obojim.

Ta katoliški vitez ne samo napada socialiste, ampak označuje, da je za pobijanje socializma potrebna tudi fizična

sila, ako ne gre drugače. Nedvomno si K. of C. domišlja, da pride nekega dne tudi v Washingtonu kak Dollfuss na vlado, ki bo omogočil pobijanje delavcev, njihovih žen in otrok, in ki bo poslal topništvo, da bo rušilo stanovanja socialistov ter drugih zavednih delavcev.

Brezglava Kitajska

V provinci Anhwei sta bila umorjena dva krščanska misijonarja, po rodu Čikažana. Umor je bil brutalen in radi njege je nastalo veliko krika. Kitajske oblasti so za zločin obdolžile komuniste. Da potolažijo javnost, so obglavile nekaj osumljenцев — prejkone popolnoma nedolžne ljudi — zato da ostrašijo tiste, ki so res krivi, kjerkoli se že nahajajo.

Strupeni plini na delu

V kemičnih tovarnah, ki pripravljajo za razne države strupene pline, so nesreče vsakdanjost. V tovarni v Berlinu, ki izdeluje plin za zastrupljanje ljudi, se je dogodila nesreča pri kontroli ventilov. Okuženih je bilo 65 delavcev. 18 jih je bilo zastrupljenih toliko, da so v silnih mukah umrli.

Proletarec

pred tridesetimi leti

V jeseni 1905. so izdali drugi v Chicagu proglas z naslovom "Jugoslovanski delavci v Ameriki v presodek", v katerem so opisali svoje notranje boje z Martinom Kondom, s katerim so doslej agitirali, dopisovali ter urejevali njegov list "Glas Svobode". V letaku so sugerirali ustanovitev slovenskega socialističnega glasila, ki naj bo posest organizacije delavcev in ne kakega posameznika. V tem proglasu so bili prispevki zastopani Simon Kavčič, ki si je veliko prizadeval, da je prišlo med Kondom in socialisti do končne odločitve, Frank Petrich in Jože Zvernink. Slednji je letak uredil, ni pa podpisal v njemu. V imenu kluba št. 1 so razne apele in izjave v letaku podpisali Andrej Poravne, Joe More, Anton Prešeren in Jože Ječmenjak.

Letak je izšel na štirih straneh, po 3 kolone na vsaki strani, in je bil uvod v ustanovitev Proletarca. Bil je prvi tiskan cirkular s polemično vsebino o notranjih zadevah SNPJ, ki so ga izdali socialisti.

Uvodni članek tega proglasa, izdan v jeseni 1905, se glasi:

Jugoslovanskim delavcem v Ameriki v presodek

V št. 41. "Gl. Sv." je izdajatelj "Gl. Sv." g. Konda v uvodnem članku, v katerem apelira na zavedne delavce, naj se v bodoče podpisajo "Gl. Sv.", izrekel, da so v Chicagu neke dvomljive vrste socialisti, ki nasprotujejo listu.

G. Konda ni tu nič natančnega povedal. Pač na lahko vsakdo razvidi, da so med čikaškimi slov. socialisti, ki so združeni v slov. soc. klub, ki je solidaren s socialistično stranko v Ameriki, nastale difference, katere je zakrivil lastnik, g. M. V. Konda s svojim protisovjetnim in nesocialističnim nastopom.

G. M. V. Konda je odločno izjavil, da ne priobči dopisa, kojega je poslal sodr. Simon Kavčič in bivši član društva "Slavija", št. 1 S. N. P. J., davi bi bil upravi ta dopis razbistril razmere v S. N. P. J., ako bi bil priobčen pred glav. zborovanjem S. N. P. J.

Dopis, katerega je poslal sodr. Simon Kavčič lastniku "Gl. Sv." v priobčenje, se glasi približno tako-le, ker sodr. S. Kavčič nima kopije na razpolago. V kolikor se je domislil, je dopisoval na slov. soc. klub v Chicagu.

"Virden, Ill., 4. okt. 1905. Slovenskemu socialističnemu klubu v Chicagu, Ill. Cenjeni sodrugi! O dopisu na "Gl. Svobode", katerega je g. M. V. Konda zavrgel nimam kopije, ker nisem vedel, da kdo drugi prejmele in začetje dopise, kakor urednik sam v soglasju z lastnikom lista. Pač imam kopije vseh listov, katere sem poslal društvu "Slavija", št. 1. S. N. P. J., ker sem računal, da bodo nastale kake difference.

Zavrženi dopis mi je le deloma v spominu. Ponoviti ga hočem kolikor je v moji moči, da sodrugi spoznajo kak velik "smrtni greh" sem izvršil zoper avtoriteto v S. N. P. Jednoti. Dopis je glasil približno tako le-

Simon Kavčič.

E. ZOLA:

RIM

Poslovenil ETBIN KRISTAN

(Nadaljevanje.)

Pomešale so se z njiju tismi in njih sladka, močna dišava je pregrnila njiju mlada čela. Ali tudi zdaj, ko so bile njene roke prazne, ni odšla, temveč je postala povsem v njiju bližini, sklonjena, kakor da trepetaje še nekaj išče, kar bi jima še rekla, kar bi jima še zapustila. In našla je; sklonila se je še bolj in je pritisnila dva dolga poljuba, vso svojo globoko, ljubečo dušo na ledeni čeli.

"O, dobro dete", je dejala Viktorina in solze so ji tekale. "Ste li videli, poljubila ju je. Na to ni še nihče mislil, niti mati ne. Oh, ti dobro sree! Gotovo je pri tem mislila na svojega Atilija!"

Ko se je Celija obrnila proti stopnicam, da bi šla dol, je opazila Pierina, ki je še vedno, sklonjena nazaj, klečala v nemem, bolestem oboževanju. Spoznala jo je, in zlasti jo je genilo, ko je opazila, da je nenadoma tako silno zahtevala, da ji je na vso moč pretreslo vse telo, roke in njen božanski vrat. Ta ljubezenska bolest jo je porazila; vse drugo se je utopilo v tej nesreči. Slišati je bilo, ko je dejala z neskončno usmiljenim glasom:

"Ljuba moja, umirite se. Prosim Vas, bodite razumnejši, moja ljuba."

Ali ko je Pierina, presenečena, da jo kdo tako pomiluje in tolaži, še glasneje zahtevala, in se je bilo bati zdradbe, jo je Celija vzdignila in iz straha, da bi se zgrudila, z obema rokama podprla. Potem jo je nežno objeto kakor sestra v ljubezni in obupu, odpeljala iz dvorane in ji dajala najblažje besede.

"Pojdite vendar za njima, pogledajte, kaj bo iz tega," je Viktorina dejala Pierru. Jaz ne morem odtod. Mirnejša sem, če lahko čuvam draga otroka."

Pierre je našel Celijo in Pierrino v častni prednji dvorani, v kateri je bil Don Vigilio. Tam so postavili nekoliko stolov iz prestolne dvorane v kot, in mala pracesinja je posadila delavko na naslonjač, da se malo odpočije. V pravem zanosu je stala pred njo, vsa vzneta od njene lepote — dejala je, da je lepša od vseh. Potem je zopet govorila o dragi mrtvi dvojici, ki se ji je tudi zdela zelo lepa. To je bila ponosna in blaga, izredna lepota. Sredi solz jo je povzneslo navdušenje. Ko je duhovnik pripravil Pierrino do besede, je zvedel, da leži Tito, njen brat, s strašnim vpadom od noža v bolnišnici; in odkar se je pričela zima, se je strašna beda na Prati del Castello še povečala. Ali Celija je s kretljivo nepremagljivo upanja prepodila bolest in samo smrt.

"Ne, ne, živeti se mora. In, draga moja, če je človek lep, je to dovolj, da živi! Pojdite, draga moja, ne ostanite tukaj; nič več se ne jokajte, živite zaradi radosti, da ste lepa."

Odvedla jo je, Pierre pa je ostal na naslonjaču; tako utrujena žalost ga je obšla, da se ni maral niti geniti. Don Vigilio je še dalje pozdravljaj vsakega obiskovalca. Ponoči je bil imel namrzelice; še ves se je tresel od tega, bil je zelo rumen in oči so mu gorele v nemirnem ognju. Neprenehoma je pogledaval Pierra, kakor bi ga grizla želja, da bi govoril z njim: ali strah, da bi ga abbe Paparelli videl skozi na stečaj odprta vrata sosednje dvorane, je nedvomno premagal to željo, zakaj tudi nosilca vlečke je neprenehoma prežaje opazoval. Naposled je moral ta za trenutek oditi; don Vigilio se je približal abbeju.

"Včeraj ste bili pri Njega svetosti?"

Začuden ga je Pierre pogledal.

"O, saj sem Vam že dejal, da se vse zve. Kaj ste storili? Prekleli ste enostavno svojo knjigo, kajne?"

Kakor se je duhovnik boljbolj čudil, mu je že to povedalo vse, pa mu ni dal niti časa za odgovor.

"Mislim sem si, ali rad bi bil vedel za gotovo. Oh, to je vse njihovo delo. Ali mi zdaj verjamete, ste li prepričani, da zaduše one, katerih ne zastrupe?"

Moral je pač govoriti o jezuitih. Previdno je iztegnil vrat in se prepričal, da se abbe Paparelli še ni vrnil.

"In kaj Vam je prejle dejal monsinjor Nani?"

"Odpustite," je Pierre naposled odgovoril, "monsinjor Nanija še nisem videl."

"O, mislim sem... Pred Vami je šel skozi to dvorano. Če ga niste videli v prednji dvorani, je šel pač k donni Serafini in Njega eminenci, da ju pozdravi. Gotovo pride zopet mimo; videli ga boste."

Potem je dodal z bridkostjo uplašene in premaganega slabotnega:

"Saj sem Vam prerokoval, da storite naposled to, kar Vam bo dejal on."

Ali zadelo se mu je, da sliši tiho stopanje abbeja Paparellija, pa se je hitro vrnil na svoj prostor in pozdravil dve dami, ki sta ravno vstopali, s svojim poklonom. Pierre pa, ki je ostal poparjen, z napol zatisnjenimi očmi, na svojem sedežu, je naposled opazil Nanijevo postavbo v vsej resničnosti, v njeni najvišji inteligentnosti in diplomatičnosti. Spomnil se je, kaj mu je bil don Vigilio v oni famozni noči razodevanja pripovedoval o tem možu. Prelat je bil preokreten, da bi se bil označil z nepriljubljeno obleko; sicer pa je bil očarajoč, poznal je svet natančno vsled svojega delovanja v nunciaturah in pri Sv. oficiju, bil je o vsem poučen, ena glav, kos možganov moderne črne armade, ki mislijo, da bodo s svojim oportunistom pripeljali stoletje nazaj v naročje cerkve. Naenkrat se je popolnoma zdanilo v njem: Spoznal je, s kakšno globoko, občudovanja vredno taktiko ga je bil ta mož privedel do dejanja, ki ga je hotel doseči od njegove navidezne svobodne volje, do preklica njegove knjige. Najprej se je bil obvesti o preganjanju te knjige živahno ujezil, nenadoma se je vznemiril, da bi moglo preganjanje pognati prenapetega pisatelja do kakšnega neprijetnega spora; takoj je bil njegov načrt gotov, izvršile so se poizvedbe o mladcu, za razkol sposobnem duhovniku, poskrbljeno je bilo za potovanje v Rim, ter mu poslano vabilo, da ostane v stari palači, ki bi ga že sama s svojimi zidovi morala okameniti in poučiti. Potem so prihajale od tega trenutka neprenehoma na novo nastajajoče zapreke; njegovo bivanje v Rimu se je podaljšalo, ker so ga ovirali, da ni mogel govoriti s papežem, pa so mu obljubovali, da mu pomagajo do vroče zaželjene audience, čim pride ura, medtem ko so prej poskrbeli, da se je povsod zadrževal, in so ga vseokrog vodili — od monsinjora Fornara do patra Dangelisa, od kardinala Sarna do kardinala Sanguinetija. Potem naposled, ko so ga reči in ljudje že omajali, utrudili, napolnili z gnusom, izročili zopet dvomom, je prišla audience, na katero so ga pripravljali tri mesece, je prišel ta poset pri papežu, ki je imel docela uničiti njegove sanje. Zdaj je zopet videl Nanija pred sabo z njegovim finim smehljajem, z jasnimi očmi razumnega državnika, katerega je razveseljeval poizkus; slišal ga je zopet z malce poglavitim glasom ponavljajočega, da je prava milost previdnost, če mu te zapreke dovoljujejo, da ogleduje Rim, da premišluje, da razume.

(Dalje prihodnjič)

Stara definicija fašizma

Reakcija nikoli ne pokaže pravega obraza, in kadar se reakcija prvič pojavi in nas obišče, tedaj ne reče: Jaz sem reakcija. Premislite malo zgodovino! Reakcija je zmeraj govorila: potrebna je prava svoboda, moralni red se mora obnoviti.

(F. de Sanctis, iz parlamentarnega govora l. 1878.)

AGITATORJI NA DELU

Izkaz naročnin, ki so jih poslali agitatorji "Proletarca".

Vse naročnine, ki jih pošljejo zastopniki in drugi agitatorji Proletarca, so štete na bazi polletnih naročnin. Namreč agitator, ki pošlje eno celoletno, je zabeležen v tem seznamu z dvema polletnima.

XII. IZKAZ.

Anton Jankovich, Cleveland, O.	21
Anton Zornik, Herminie, Pa.	15
Frances Zakovšek, N. Chicago, Ill.	14
Frank Podboy, Parkhill, Pa.	7
Vincent Pugelj, West Allis, Wis.	5
Joseph Snoy, Bridgeport, O.	4½
John Zornik, Detroit, Mich.	4½
John Rak, Chicago, Ill.	4
Henrik Pečarič, Nanticoke, Pa.	3
Marko Tekavec, Canonsburg, Pa.	3
Andrew Vidrich, Johnstown, Pa.	3
Joseph Oblak, Chicago, Ill.	3
Louis Sterle, Krayn, Pa.	2
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	2
Jacob Rožič, Milwaukee, Wis.	2
Joseph Jereb, Akron, O.	2
Joseph Lever, Newburgh, O.	2
Max Marolt, So. Chicago, Ill.	2
John Kokal, Helper, Utah	2
John Langerholc, Johnstown, Pa.	1
Frank Bizjak, Chicago, Ill.	1
Joseph Jez, Warren, O.	1
Nace Zlemberger, Piney Fork, O.	½
Joseph Korschich, Detroit, Mich.	½
Anton Šular, Arma, Kans.	½
Skupaj v tem izkazu (4 tedne)	105½
Polletnih naročnin. Prejšnji izkaz (4 tedne)	176.

OBA INSULLA OPRANA NA SODIŠČU

Zvezna vlada in sodne oblasti države Illinois so potrošile nad \$300,000 v "preganjanju" bratov Samuela in Martina Insulla. Porota je oba oprostila. Najdražja je bila obravnava proti Samuelu. Na sliki sta oba, ki si čestita na zmagi.

Kakšne naj bodo mladinske priredbe

Chicago, Ill. — Tisti Slovenci v Ameriki, ki se prištevajo naprednim, so v svojem delovanju prezirli marsikaj, predvsem organiziranje mladine, in pa vzgajanje mladine v smislu načel zavednega delavstva.

Kolikor mi znano, je bil klub št. 1 JSZ prvi, ki je prošlo leto ustanovil mladinski odsek v tem smislu. Da-li bo uspel, pa je vprašanje, kajti to odvisi predvsem od tistih, ki so mu postavljeno na čelo in ga vodijo. Ako je v vodstvu dovolj razumevanja in prepričanja v naša načela, se bo ta odsek razvijal njim in vsem drugim članom našega gibanja v ponos. Ako ne, bo to le en ponesrečen eksperiment več.

S stališča teh nazorov morim tudi mladinske priredbe društev in federacij SNPJ. Mnoge jasno pričajo, kako pomankljivo je razumevanje zanje med takozvanimi naprednimi krogi. Namesto, da si bi iskali vzgledov v sporedih, ki se predvajani v smislu načel SNPJ, tekmujejo s klerikalnimi priredbami v svojih naselbinah in tako svoje pokvarijo, zato ker so posnetek originalov, neiskrene, in daleč stran od principov jednote, katero predstavljajo.

Društva SNPJ v Chicagu so se ognila tej hibi. To je bilo očitno tudi na prireditvi za članstvo mladinskega oddelka S. N. P. J. pod okriljem njene federacije, ki se je vršila 23. decembra v jednotini dvorani.

Spored te božičnice je otvoril s pozdravnim govorom predsednik federacije SNPJ čikaškega okrožja Donald J. Lotrich.

Mladinski odsek kluba št. 1 je deklamiral "Solidarity" in sodeloval je v igri "Razgaljeni Miklavž", ki jo je spisal Ivan Molek namenoma za prireditve božičnic društev SNPJ v prid svoje mladine.

Pred predstavo je igral več komadov na harmoniko mladi Frank Cotman, ki se je razvil že v zelo dobrega godca. Deklamirali sta pesem "Winter" Lillian Pavlin in Mile Klopčičev "Lep božični večer" Marya Omahen.

Mitzi Othen je igrala na klavir Oveni Beethovenovo skladbo.

V šaljivem dvospevu "I'm going to tell my Ma on you" sta nastopila mala Mary Lou Grachner in Emil Kmetec. Napravila sta zelo dober vtis. Lucille Kosich iz So. Chicaga je deklamirala in pela "I Saw a Star in the Little Red Barn".

Petje v igri je spremljala Frances Omerza. Vloge so imeli izmed članov mladinskega oddelka Ernest Dreshár (Sirota Zancšek), Mary Zorko (Sirota Milica), Anna Bregar (teta) in zbor članov in članic mladinskega oddelka kluba št. 1 JSZ, katerih imena pa v programu niso navedena.

Vloga jednote je imela Minika Alesh, razgaljenega Miklavža pa je igral dr. John Zavertnik.

Režirala sta predstavo in spored Mary Jugg in Louis Beniger. Igra je bila dobro predvajana in napravila na navzoče močten vtis. Tudi ostali spored je bil zadovoljiv, posebno nekatere točke so bile efektivno podane.

Ob otvoritvi, med sporedom in po zabavi je igral v gornji dvorani Sellerjev, spodaj zvečer pa Pucljev orkester. — X.

Tekmovanje za oblast v Jugoslaviji

Kralj Aleksander je zapustil v vladnem aparatu svoje dežele veliko vrzel. Bil je v stanju vplivati na ambiciozne politike in znal je krotiti tudi arogantne srbske oficirje.

Aleksandra ni več. Komaj so ga zakopali, že so se pričele intrige. Na eni strani je Bogoljub Jevtič, ki je bil do 19. decembra minister zunanjih zadev in potem mu je regent princ Pavel poveril službo premijerja, in na drugi razboriti general Pera Zivković, ki je pred mnogimi leti pomagal k umoru dinastije Obrenovičev in s tem odprl pot na prestol Karađoržev.

Pera Zivković je predstavnik oficirske klike srbofilov, ki ne porajta, kaj misli o Jugoslaviji zunanji svet. Bogoljub Jevtič in regent Paul pa baje naobratno smatrata, da bo bodočnost Jugoslavije zavarovana, ako si zgradi v inozemstvu čimboljši ugled.

Seja in predavanje v klubu brezposelnih

Chicago, Ill. — Slovenski klub brezposelnih št. 61 bo imel redno sejo v četrtek 3. januarja v dvorani SNPJ. Po seji bo predaval Ivan Molek.

J. Oblak.

Odbor kluba na Imperialu

Imperial, Pa. — Odbor kluba št. 31 JSZ na Imperialu za leto 1935 je sledeči: Frank Augustin, tajnik-blagajnik; Margaret Yamnik, organizatorica; Sophie Yamnik, zapisničarica. Redne seje kluba se vrše vsako prvo nedeljo v mesecu ob 2. pop. v Slov. nar. domu. Prihodnja bo v nedeljo 6. januarja.

TISKOVNI FOND PROLETARCA

XII. IZKAZ.
Chicago, Ill. Peter Bernik \$2.00.
Somerset, Colo. Ant. Majnik \$1.40.
Warren, Ohio. Jacob Persin 35c;
Frank Petrič 20c; po 10c: John Korosec, Blaž Zgrebec, Tony Zugo, Tony Gorenc, Agnes Lavšina, John Petrič in Jennie Remik; Evgen Mikuš 5c, skupaj \$1.30. (Poslal Joseph Jez.)
Chisholm, Minn. Sylvia Klun \$1.00.
Cleveland, O. Frank Barbic št. \$1.
Frank Barbic ml. 50c, skupaj \$1.50.
Gowanda, N. Y. L. Lemut 60c.
Forest City, Pa. Frank Rataic 50c.
Avella, Pa. Louis Mlekush 25c.
Brownston, W. Va. Frank Klemenc 25c.
Jacksville, Kans. Jacob Baloh 25c.
Skupaj v tem izkazu \$9.05. Prejšnji izkaz \$517.97, skupaj \$527.02.

RAČUN RAZPEČANIH ZNAMK J. S. Z.

ZA MESEC AVGUST 1934.

Država in mesto	Redne	Dualne	Izjemne	Mladinske	Prejemki	Gl. stana stranke	Drž. in ohr. organ.	Konv. fond JSZ
ILLINOIS:								
Chicago, št. 224	9	9	1	—	\$ 5.85	—	—	\$ 1.80
Oglesby	—	7	—	—	2.45	—	—	.70
Viriden	2	—	10	—	.60	—	—	.20
Springfield	3	3	9	—	1.95	—	—	.60
Chicago št. 1	48	24	12	12	24.00	—	—	7.80
Waukegan	6	8	1	—	4.60	—	—	1.40
La Salle	6	12	—	—	6.00	—	—	1.80
Members at large	—	6	—	—	2.10	12.41	6.20½	.60
MICHIGAN:								
Detroit št. 114	—	15	30	8	6.05	1.58	.79	1.90
NEW YORK:								
Gowanda	25	8	—	—	10.30	—	—	4.00
Little Falls	5	4	—	—	2.90	3.50	1.75	1.10
OHIO:								
Cleveland	24	24	24	24	18.00	—	—	6.00
Salem	1	3	—	—	1.35	—	—	.65
Euclid	2	—	—	—	.60	—	—	.20
Girard	10	6	—	—	5.10	—	—	1.60
Bridgeport	11	5	8	—	5.05	—	—	1.60
Power Point	1	3	—	—	1.35	—	—	.40
Newburgh	1	5	9	—	2.05	9.00	4.50	.60
PENNSYLVANIA:								
Sygan	10	4	—	—	4.40	—	—	1.40
Herminie	11	2	8	—	4.00	—	—	1.30
Johnstown	11	—	—	—	3.30	—	—	1.10
Bridgeville	—	6	—	—	2.10	—	—	.60
Nanticoke	6	2	2	—	2.50	—	—	.80
Imperial	6	3	1	—	2.65	—	—	.85
Moon Run	11	—	9	—	3.30	—	—	1.10
Forest City	2	2	—	—	1.30	—	—	.40
Canonsburg	6	1	18	—	2.15	6.87	3.43½	.70
WISCONSIN:								
West Allis	—	—	10	—	—	—	—	—
Milwaukee	96	48	48	—	37.20	12.00	6.00	14.40
Skupaj	312	210	199	45	\$163.20	\$45.36	\$22.68	\$55.60

ZA MESEC SEPTEMBER 1934.

ILLINOIS:								
Springfield	3	4	9	—	2.30	—	—	.70
Viriden	1	—	6	—	.30	—	—	.15
Chicago št. 224	4	4	—	—	2.60	—	—	.80
Chicago št. 1	24	24	12	—	16.20	6.66	3.20	4.80
KANSAS:								
Arma	1	4	3	—	1.85	.53	.25	.50
MICHIGAN:								
Detroit št. 114	14	5	—	30	8.95	3.40	1.70	3.40
OHIO:								
Salem	1	3	—	—	1.35	—	—	.20
Euclid	2	—	—	—	.60	—	—	.20
Collinwood	14	12	12	—	8.40	—	—	2.60
Bridgeport	13	9	4	—	7.25	—	—	2.20
Power Point	1	8	—	—	1.35	5.96	2.90	.40
PENNSYLVANIA:								
Johnstown	5	—	—	—	1.50	—	—	.65
Sygan	1	3	—	—	1.35	—	—	.30
Imperial	6	4	—	—	3.00	—	—	.95
Nanticoke	6	2	—	—	2.50	—	—	.80
Conemaugh	24	24	12	12	17.16	—	—	5.40
Forest City	4	2	—	—	1.90	8.77	4.32½	.60
WISCONSIN:								
West Allis	10	15	10	—	8.25	2.60	1.12	2.50
Skupaj	133	118	67	43	\$ 86.81	\$27.92	\$13.62	\$26.95

ZA MESEC OKTOBER 1934.

ILLINOIS:								
Chicago St. 16	10	10	10	—	7.00	—	—	2.00
Oglesby	—	14	—	—	4.90	—	—	1.40
Springfield	4	3	6	—	2.55	—	—	.70
Waukegan	5	4	2	—	3.00	—	—	.90
Viriden	1	—	5	—	.80	—	—	.15
Chicago St. 20	15	10	10	—	8.50	—	—	2.50
Chicago St. 1	36	24	12	—	19.80	14.05	6.80	6.00
INDIANA:								
Clinton	3	6	—	—	3.00	.90	.45	.90
KANSAS:								
Arma	5	8	—	—	4.30	1.30	.65	1.30
MICHIGAN:								
Detroit St. 115	24	4	—	—	8.60	—	—	2.80
Detroit St. 114	15	4	—	—	5.90	4.70	2.35	1.90
NEW YORK:								
Gowanda	9	4	—	—	4.10	1.30	.65	1.80
OHIO:								
Cleveland	12	—	35	24	7.75	—	—	2.40
Glrad	—	6	—	—	2.10	—	—	.70
Newburgh	3	2	15	—	2.35	—	—	.70
Salem	1	3	—	—	1.35	—	—	.55
Power Point	1	3	—	—	1.35	—	—	.40
Bridgeport	6	2	7	—	2.85	—	—	.80
Piney Fork	2	1	—	—	.95	5.97	2.70	.30
PENNSYLVANIA:								
Moon Run	3	2	3	—	1.75	—	—	.50
Sygan	3	3	3	—	2.10	—	—	.70
Burgetstown	4	6	—	—	3.30	—	—	1.00
Hermine	8	2	2	—	3.20	—	—	1.00
Johnstown	5	—	—	—	1.50	—	—	.50
Imperial	5	—	1	—	1.60	—	—	.55
Bridgeville	—	5	—	—	1.75	4.73	2.32½	.55
WISCONSIN:								
Sheboygan	10	10	20	—	6.00	—	—	2.00
West Allis	5	15	5	—	7.50	—	—	2.00
Member at large	12	—	—	—	3.60	5.45	2.60	1.20

ALOIS SKUPIN—IVAN VUK:

KLET V ANVELAISU

V AVGUSTU sem bil z gardijskimi četami na pohodu v Belgijo.

Pod Anvelaisom so nam ukazali sovražni topovi stoji na višinah Anvelaisa, krvavi "stoj"!.

S smehljajočim mrmranjem so razletovale sovražne granate v naših vrstah in nas podile po-njivi sem in tja kakor razdraženo zverjad.

Čuvstvo smrtne nevarnosti z goslovljajočimi žarki avgusta solca nam je sušilo.

I a je moja prva bitka in novovrstnost vojne bojazni je vplivalo lomeče in obenem bičajoče na moje živce.

Grmenje topov je doseglo proti poldnevu svojo največjo moč in je nato po kratkem besnečem ognju naenkrat obmolnilo.

Artillerijska bitka je bila končana. Mi, pehota, smo bili poginani v naskok.

V razviti četi, vidni, kakor da je brezkončna, smo plazili, se valjali, rili ali bežali skokoma preko polja in travnikov, pozdravljeni od sikajočih, kakor dež gostih, puškinih krogel. Stal sem, oziroma ležal s svojim oddelkom na robu široke jame, ki je tukaj, vzhodno od Anvelaisa prežala prehod.

Od nasprotni strani tiste jame so padali strelji. In mi smo odgovarjali ognju z naglico, kakor da hočemo vso Belgijo postreljati.

Stotnik Bock pl. Wölfinger je označil cilj.

Tam nekako je sovražnik. Vendar jaz sem videl samo s solcem oblite travnike, zeleni hribček in za njim zopet solnce.

Neglede na to, sem streljal kar tako v označeno smer.

Dve sto patronov, ki sem jih imel s seboj, so bili porabljeni. Puškina cev je bila razbeljena. Opekeli sem si prste. Vrgel sem puško od sebe.

Tedaj začutim, kako je leglo nekaj težkega na moje noge.

Pogledam in vidim umirajoče oči mojega tovariša. V kotu njegovih ustnic je bila pena, ki se je začela barvati s krvjo.

Njegovi prsti so se vpičili v zemljo, kakor da hoče odhajajoče življenje položiti na prsi matere zemlje.

Po celi bojni črti jih je ležalo še mnogo v takem položaju — mrtvih.

Tuintam je skočil kak strelec kyšku, se sukal nekajkrat okrog svoje osi in se prevrgel. Smrt je praznovala bogato žetev.

Pozno popoldne je streljanje na nasprotni strani utihnilo in nekdo je poveljeval: "Auf!" — "Marš!"

Sledimo.

V jami smo se zbrali. Gledali smo drug drugega z brezizraznimi očmi. V zardelih očeh je ležala tuja poteza. Poteza vzbudivše se zverji, ki se ji je sicer njen zločin dozdeval nerazumljiv.

Tretji bataljon mojega polka, ki je največ trpel, je bil določen, da ostane v Anvelaisu. In nekako v megleni zmagi pijanosti smo vkorakali v Anvelais.

S pestjo zmagovalca sem udaril po vratih neke hiše, ki mi je bila odkazana za kratek odmor.

Zena s prestrašenimi očmi je bojazljivo odprla vrata. Štirje otroci so se oklepali in so, ko so me zagledali, začeli jokati na ves glas. Zakaj na mojem obrazu je ležala divjaost vojaka po bitki.

Prepovedal sem ji, da bi šla v sobo, ker se hočem očistiti. Nato sem se iz varnostnih razlogov ogledal okrog hiše. In pot me je instinktivno peljala v klet te hiše, v kateri je mislil vojak najti kakšno okrepilo.

Vstopil sem v popolnoma prazen prostor.

Ze sem hotel, razočaran oditi, kar mi nekaj šum, kakor zadržani kašelj, udari na uho. Natančno pregledam klet in zapazim v kotu vrata v steno.

Bliskovito mi je šinilo po možganih: Tam mora biti človek!

S trdimi koraki, puško krepko objemši, sem se bližal vratom. Odprl sem jih, kratko odločen, naglo in jih vendar zopet v istem trenutku istotako naglo ali še naglejšje zaprl. Za tistimi vrati, ki so zakrivalo omaro, je stal tuji vojak in mi molil revolver pod nos.

Vedel je, da sem sam in odprl je previdno vrata.

Strmel sem v vedno bolj široko nastajajočo odprtino, v kateri se je začel pokazala cev revolverja.

Vedno višje je ležala luknja v cevi, iz katere mora kmalu zleteti smrt prinašajoči strel.

Stal sem kakor ykovan in se nisem zganil. Samo moje oči so sledile luknji.

Sedaj je bila luknja v višini mojega čela, se premaknila nekoliko v stran in oči streleca so se pokazale.

Meril je — vendar njegova roka se je tresla — strel je šil mimo mene.

Vrata so se med vsem tem popolnoma odprla in strmel sva drug v drugega. Njegova roka se je povesila, vsa težka, in revolver je padel iz roke, ko je stopil iz omare.

Ne vem, zakaj mi nisem takoj sunil bajoneta v prsi. Gledal sem samo njegov žalosten obraz in roka od težkega dela vse žuljave.

"Kaj ima on in kaj imam, jaz sploh posla z vojno?"

To je bilo vse, kar sem lahko v tem trenutku pomislil. Ko je videl, da se ne praviljam ga ubiti, je zakašljaj in mi dejal na pol šepetajoče, prijazno:

"Tovariš!"

In bilo mi je, kakor da je zaplavalo tisoče angelov po kleti in ovijalo okrog nas zlate niti pravilice človečnosti.

Dve težki kaplji sta zdrknili iz njegovih oči in zablodivši solnčni žarek, ki ni maral znati ničesar o vojni, je stopil skozi okno kleti v klet, potopil solze v tekočem zlatu in se zrcalil zopet v mojih očeh.

Pomolil sem mu molče svojo desnico.

Jok je pretrgal sveto tišino.

Pri vstopu v klet je stala žena in štirje otroci, ki so takoj po strelu pribegli sem. Njegova žena in njegovi otroci.

In med tem, ko se je približala žena k možu, otroci k očetu, sem planil na cesto, kjer je bila še vedno vojna.

Ali od tistega dne nisem bil več dober vojak.

JULIUS DEUTSCH V DETROITU

Detroit, Mich. — Dne 7. dec. smo imeli tu priliko videti in slišati pogumnega voditelja avstrijskega soc. Schutzbunda, s. Juliusa Deutscha. V času odpora avstrijskih delavcev februarja t. l. je bil na čelu njihove fronte. On je izvežban vojak, ker je bil članik v svetovni vojni. Njegova mala pešiča borcev je vztrajala v boju meseca februarja proti armadi in fašističnim četam več dni.

Ko je na tem shodu nehal govoriti, je lahko vsakdo uvidel, da ima avstrijski klerofašizem v njemu nevarnega, spretnega in vztrajnega nasprotnika. Dvorana je bila na-

polnjena moških in žensk kljub silnemu mrazu tisti večer, v katerem se ni bilo pokazati na prosto. Toda ako so si avstrijski delavci upali pred krogeljo in bajonete in pred preki sod, čemu ne bi bili delavci v Detroitu toliko korajžni, da bi šli v mrazu na shod? Niso se ga strašili, kakor sem že omenil. Bolj slabo pa so bili zastopani slovenski delavci.

Na odru je bilo pet govornikov. Pevski zbor socialistične lige je zapel Internacionalo in še par drugih pesmi. Prvi govornik je bil Arthur Kent, organizator soc. stranke v Michiganu, ki je v par jedrnatih

KDO SO SOVRAŽNIKI NARODA?

So. Chicago, Ill. — V Proletarcu z dne 19. decembra sem čital z zanimanjem komentarje o dogodkih na Hrvaškem in v Jugoslaviji v obče z ozirom na zapletljaj, ki so nastali z umorom kralja Aleksandra.

Kar bom v sledečem pisal, je iz mojih izkušenj, ker sem bil priča vojnim grozotam in jih izkusil; ravno tako sem bil priča bračnemu boju. Na svoje oči sem videl, kako so Hrvati tolkli Hrvate, ker so se postavili Habsburžanom po robu. Srbov iz Srbije na Hrvaškem tedaj ni bilo.

L. 1918-19 sem videl, kako so Hrvati tolkli Slovence, ker so se upirali "regenciji" SHS. In videl sem, kako so šli Srbi z bajoneti nad tiste Srbe, ki so se "preveč" bratili s Hrvati. Bil sem prisoten, ko so Srbi batinali tudi take Srbe, ki so napadali Hrvate radi njih političnega prepričanja in narodnostnih stremeljenj.

Slovinci so preganjali v imenu režima druge Slovence in to se vrši i danes.

Kdo je bil tepen in preganjan? V Srbiji, Hrvatski in Slo-

veniji so batinali in zapirali največ tiste, ki so hoteli socialne spremembe v ljudsko dobro. Najbolj so bili preganjani delavci in siromašni kmetje, ki so hrepneli po večjem založaju kruha in osebne svobode.

K tem seveda ne morem prištevati kakega Pavelića ali Mačka, najmanj pa še kakega Korošca ali atentatorja na kralja Aleksandra.

Krvoprolitja in atentatov načelno ne odobravam.

Naj še omenim, da se slovenski, hrvaški in srbski narod niso nobenkrat združili s plebišcitom, to je, z odobritvijo večine prebivalstva, ki bi bila izražena na glasovanju.

Versaillska in Saint Germainška Jugoslavija je bila skrapana v smislu medvojnih pogodb, v korist domačih in tujih kapitalistov ter francoske zunanje politike.

Kako se je ta dežela razvijala? Kam so izginile delavske stranke? Kako so bile delavske kulturne organizacije vržene v hiranje? Kaj je s svobodo tiska in zborovanja?

Kaj so postali nekdanji peto-

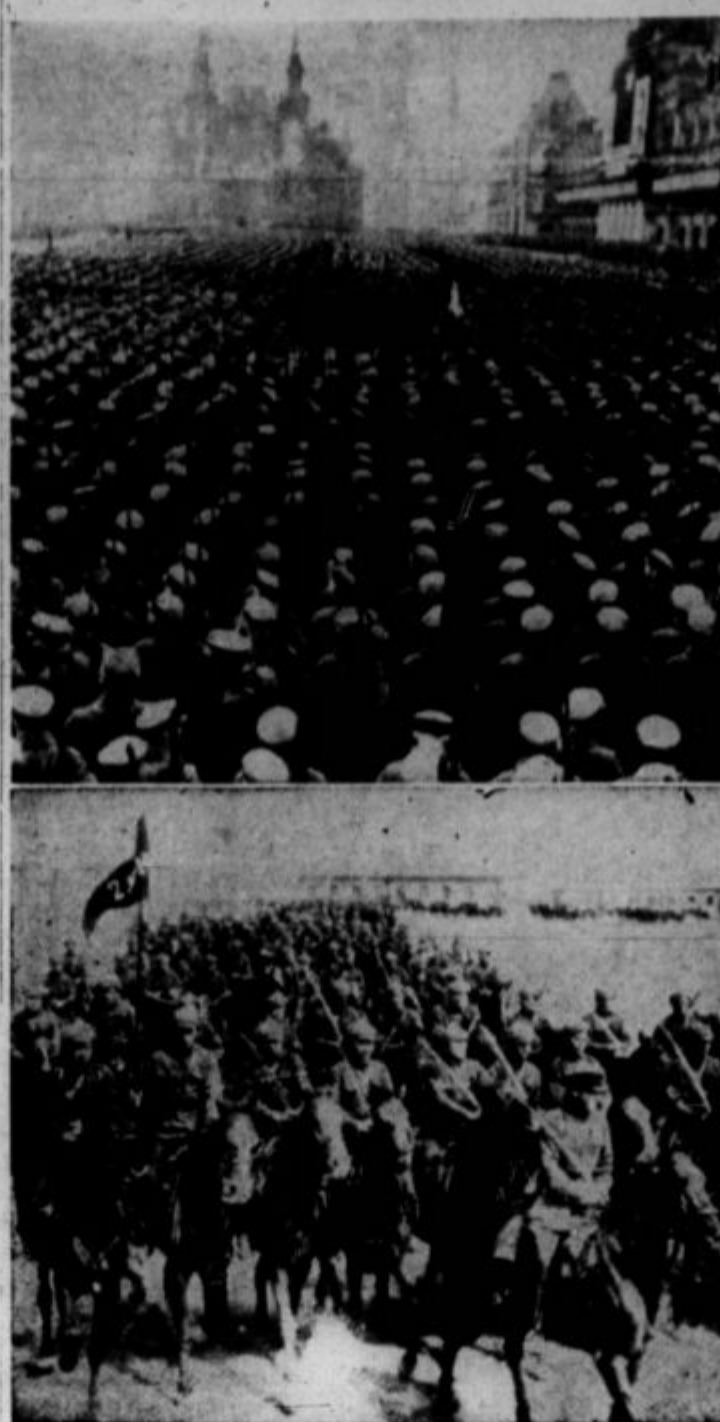
lizci Habsburžanov? Kaj je s klerikalnimi politiki, ki so prisegali zvestobo Francu Jožefu in potem Karlu? Mar niso dobili skoro vsi v enem ali drugem času ministrske portfelje v Beogradu in druge važne državne službe? In tisti, ki so resnično gojili idejo jugoslovanskega zedinjenja — kam so bili poslani oni? Mnogi v zapore. Njihove spise se cenzurira. Prilika za zaslužek in delo jim je ovržana.

Atentatov na vladarja in ministre ne bi bilo treba. Ne političnih izgonov. Ne obešanja političnih jetnikov. Ne pomanjkanja v delavskih in kmečkih masah. Ne strahu pred Mussolinijem.

Treba pa bi bilo dati narodno avtonomno svobodo, državljske pravice in socialne pridobitve, ne samo jugoslovanskim narodom, ampak vsem v Evropi, da bi bila od Balkana do Atlantika vsa pod proletarsko zastavo svobode, pravice in enakopravnosti, ves evropski in zborovanja?

demokracija.

OBOROŽENA SILA SOVJETSKE UNIJE

Sovjetska Unija ima danes eno najmočnejših armad na svetu. Ob raznih prilikah jo razkazuje v velikih paradah v Moskvi v navduševanje prebivalstva in v občudovanje diplomatov ter častnikarjem tujih dežel. Slika na vrhu, na levi: Armada v paradi na Rdečem trgu v Moskvi. Na desni oddelek sovjetske motornizirane artillerije.

Spodaj na levi: Sovjetska kavalerija. Na desni, eden velikih topov rdeče armade.

besedah razložil pomen tega shoda in boj, ki ga je vodil s. Deutsch na Dunaju in v Avstriji. Drugi govornik je bil organizator A. F. of L. v Michiganu. Svaril je delavce, naj ne prezo, da se opasnost fašizma pojavlja tudi v tej deželi.

Tretji je nastopil zastopnik angleškega kluba št. 1. Ki je imel impozanten govor. Dokazoval je, da imata Hitler in Mussolini v tej deželi močne propagande, poleg njunih pa raste tudi propaganda ameriških fašistov. Segal je v številne organizacije in posebno v časopise, v univerze in druge učne zavode. Ameriška javnost se ni še nikdar toliko zanimala za zunanjo (evropsko) propagando, kakor se zdaj za fašizem, je konstatiral govornik.

Med vojno je ameriška vlada naglašala svoje mirovno stališče in predsednik Wilson je bil izvoljen l. 1916 ponovno na podlagi gesla, "he kept us out of war". Ogromna propaganda je dokazovala, da Zedinjene države nimajo v vojni česa iskati. Toda v nekaj mesecih je zmazala nasprotna propaganda in predno smo se dobro zavabili, je bila ta dežela že v vojni. Ljudstvu pa je vlada servirala ogromno slepilo propagando, da ga je pridobila in navdušila za klanje.

L. 1921 smo dobili po zmagi zaveznikov in odrešitvi narodov že malo krizo. V Evropi je bila l. 1928 že v polnem zamahu, tu pa je zagrmel signal znanj s kraham na newyorški borzi l. 1929. Od tedaj je od 10 do 15 milijonov delavcev brez služba in od 30 do 40 milijonov ljudi je toliko v pomanjkanju, da so odvisni za prehrano od vladne podpore. In ker krize le noče biti konec, prihajajo kapitalistični magnati skupaj in se menijo, da vse, kar ta dežela potrebuje, je fašizem. Tako je razpovedal tudi general Smedley Butler pred kongresno komisijo in pravil, kako zelo je že razpredeljena fašistična mreža. Njemu je bilo ponudeno poveljstvo nad fašistično armado, ki naj bi okupirala Washington v prid fašizmu.

Po teh govorih je nam bil predstavljen Julius Deutsch. Val navdušenja je zagrmel po dvorani Deutschu v pozdrav. Pred seboj smo videli sodruga, kateremu radikalizem ni samo beseda, ampak ideal, za katerega je pripravljen tvegati življenje. V februarjskih bojih je bil ranjen in izgubil oko. Čemu ne bi pozdravili tako iskrenega borca z rdečega Dunaja! Njegove drznosti in poguma ni moglo prezeleti niti burževsko časopisje, ki je veliko pisalo o njemu.

V uvodu svojega govora je Deutsch omenil napad nanj s strani ameriških komunistov. Vprašali so ga tudi, kaj smo socialisti delali l. 1918. Izvršili so marsikaj, kajti strmoglavili so dinastije in monarhije. Ako niso šli v revolucijah l. 1918 dovolj daleč, so bile krive okolščine, predvsem dejstvo, da so Evropo vladali zavezniški bajoneti. Tudi napak ne zanikava, ampak čemu jih komunisti ne iščejo tudi pri sebi? Kaj so delali l. 1932 v Nemčiji? "Nisem prišel v Ameriko, da se bi prerokal s komunisti, ne za boj proti komunističnemu gibanju, kajti edini moj smoter je borba proti fašizmu, kateri je enako nevaren socialistom in komunistom," je dejal s. Deutsch.

V svojem nadaljnjem govoru je slikal vlogo Italije v politiki fašistične Avstrije. Italija je vsled svojih imperialističnih namerov na Balkanu zaveznička Ogrske, s katero pa nima skupne meje. Zato si je Mussolini s pomočjo avstrijskega klerikalizma in kapitalizma dobil še Avstrijo pod svoj vpliv in zvezo, in tako ima danes Italija prost dohod na Ogrsko skozi Avstrijo. Nemški fašizem pa si je skušal pridobiti Avstrijo vsled svojih ambicij za utiranje poti na Jadran. V ta namen je iskal ovrzati v Jugoslaviji, kateri je obljubil italijanske pokrajine Istre in Dalmacije, v slučaju, da bo prilika za delitev.

Velike imperialistične sile torej vladajo z malimi deželami in ogrožajo svetovni mir. Pripravljajo se na vojno, ki je neizogibna.

Zelo karakteristično je nam govornik Deutsch narisal, kako je klerofašistična Dollfussova vlada poslala armado proti delavskim družinam v občinskih stanovanjskih hišah, katere je bombardirala in pri tem ubijalo ne samo moške ampak tudi žene in otroke.

Ko so bili po nekaj dneh razkopani delavski oddelki poraženi in bi vsak nadaljni odpor povzročil le nepotrebne žrtve, so se delavci začeli pomikati z bojišč deloma proti jugoslovanskim in še več proti češki meji, da se otmo Dollfussovega prekega sode in vislic. Med opimi, katerim se je posrečilo priti na Češko, je bil tudi ranjeni sodrug Deutsch. On ni bil edini, kajti v grupi je bilo mnogo takih, ki so krvaveli vsled dobljenih ran v bitki. Na meji so napravili iz krvi napis, da odhajajo, toda se vrnejo zopet, ko pride njih dan in razobesijo rdeči prapor zmage na najvišjem poslopju na Dunaju.

Sedanjo Avstrijo in njen fašizem vzdržuje finančno Mussolini in moralno ji pomaga va-

tikan. Brez pomoči Italije sedanja vlada ne bi mogla vztrajati, ker je obsojena pri veliki večini prebivalstva. Brezposelnost v Avstriji se veča in zaslužek je nazadoval. Socialne pridobitve proletariata so uničene. Draginja postaja vse hujaša. Davki bogatašev so znižani in naložni revnim slojem. Marsikakemu katoličanu je danes že žal, da je pomagal klerofašistom. Mislili so, da se bo rešili proti "brezbožni socialni demokraciji", danes pa vidijo, da so se borili za svoje zaslužnje in poslabšanje življenjskih razmer.

Dollfuss, ki je uspostavil svoj režim nasilno, je tudi umrl nasilno, toda ubili so ga ljudje iz njegovih vrst v boju za vladna mesta. Govoril je o sedanji politični situaciji v Evropi, o atentatu v Marseju in o vzrokih, ki vodijo v nove oborožene konflikte. Glede Avstrije je dejal, da bi bil najboljši izhod, ako bi ji nevtiralnost garantirale druge države v vzajemnem sporazumu, kakor jo garantirajo Švici. Na ta način bi se Avstrijo otešlo iz klešč Mussolinijevih in Hitlerjevih spletk. To nevtiralnost in samostojnost Avstrije bi najlaglje garantirala liga narodov. Miru v centralni Evropi bi s tem veliko pomagala.

Kar se tiče socialističnega gibanja v Avstriji, ga klerofašizem ni mogel uničiti, je dejal Deutsch. Avstrijski proletarij konsolidira svoje sile in se pripravlja za obračun, ki ga napravi s svojimi mučitelji. Na rdečem Dunaju bo še plapolala rdeča zastava socializma in po vsem svetu, kajti od borbe za socializem mednarodno delavstvo ne odneha. "Živel mednarodni socializem", je bil vzklík ob koncu shoda.

Anton Jurca.

Dom v Farrellu ni bil nobenkrat v nevarnosti, da ga izgubimo

Farrell, Pa. — V Proletarcu z dne 19. decembra piše Nace Zlemberger pod naslovom "Vtisi z agitacije po naših naselbinah" med drugim, da ako bi Fr. Kramarja ne bilo v vrstah, bi bil Slovenski dom prišel že v druge roke.

Ta njegova opazka je napravila v naselbini med mnogimi vtisi, kakor da sem mu jaz dal tako izjavo, da si v dopis tega ne pravi. Ker vem, da je Nace pošten dopisnik, sem uverjen, da bo v dopisu pojasnil, kako je prišel na domnevo, ki jo izraža v prej omenjeni ugotoovitvi.

Naš dom ni bil še nobenkrat v takih težkočah, da bi mu pretla propast. Dolga imamo okrog \$1.500, poleg zadolžne članstvu. Depresija je res zadela tudi naše gospodarske ustanove, toda tukajšnji Dom ne toliko, da bi mu bil jaz rešitelj, zato moram tak poklon odkloniti, ker ne soglašam z dejstvi.

Dasi Domov urednik skozi 12 let, si nisem nobenkrat lastil kake časti, kar mi lahko pritrudi vsakdo, ki je deloval v tej ustanovi.

Vzrok, da to pišem, je, ker želim odpraviti vtis, da sem jaz pred kom izrazil to, kar izjavi Nace u svojem poročilu očitno za svojo trditve. Jaz si nikakor ne bi mogel lastiti zaslug, kakršnih nimam. Ne hvalim se niti s tistimi deli, ki jih resnično izvršujem, ker vem, da vsak stori nekaj in vsi skupaj vse.

Nekateri izmed domovih članov so si Nacetovo poročilo vzeli tako k srcu, da so podpisane obsojali krivde, namesto da bi počakali razjasnitve.

Ko bo Nace objavil svojo izjavo, bo stvar jasna in tedaj bodo vsi prizadeti uvideli, da so se uzrujavali po nepotrebnem, mene pa je to užalilo, ker pri vsi stvari nisem nič prizadet.

Frank Kramar, Box 441, Farrell, Pa.

Novi odbor kluba št. 11 JSZ

Bridgeport, O. — V odbor kluba št. 11 so bili za l. 1935 izvoljeni sledeči: Joseph Snoy, tajnik-blagajnik; Anton Kramar, zapisnikar; Peter Kroflich in Louis Gorenc, člana nadzornega odbora. Organizatorji: Frank Blatnik in Louis Gorenc, Bridgeport; Joseph Skof, Barton; Frank Mihelič, Blaine.

Prosvetni odsek: Joseph Snoy, Frank Matko in Florian Pishek.

Naročite knjige iz Proletarčeve knjižarne.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI

PODPORNI JEDNOTI

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00

Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ie) je treba za novo društvo. Naslov za listi- za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

SUNSHINE — FRESH AIR AND GOOD PURE MILK

Balance Your Daily Diet With

Wencel's Dairy Products

GOOD PURE MILK

IT PROTECTS YOUR HEALTH

2380-82 BLUE ISLAND AVE. — Phone Monroe 3673

PARK VIEW WET WASH LAUNDRY CO.

FRANK GRILL, predsednik

PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGU

Naši vozniki pobirajo perilo po vsem mestu, Cicero in Berwynu in dovažajo čistega na dom

TOČNA POSTREŽBA DELO JAMČENO

1727-1731 W. 21st STREET CHICAGO, ILL.

Telefoni: CANAL 7172-7173

IVAN KLICAR:

PRIPRAVLJANJE JAPONSKA ZA VPAD V SOVJETSKO RUSIJO

(Nadaljevanje.)

Po rusko-japonski vojni je začel pritekati japonski kapital, interes na deželi je trajno rastel, gospodarsko je Mandžurija naglo napredovala. Rastel je pa tudi pri Japoncih občutek nesigurnosti, zlasti po svetovni vojni. Kitajski oblastniki so kazali včasih veliko samostojnost, zlasti mogočni Cangsolin, ki je zato tudi postal žrtev atentata, ki so ga pripravili Japonci. Kitajsko nacionalistično gibanje, ki se je razmahnilo zlasti v letih 1924 in 1925, je grozilo preplaviti tudi Mandžurijo; na severu pa je grozila boljševiška nevarnost. Gospodarske težave, zunanje politične neuspehi, zlasti umik na konferenci v Washingtonu so dali novega netivna nacionalističnega gibanja. Vedno pogostejše se je javila zahteva po okupaciji Mandžurije, ki naj bi bila prva etapa na poti k ustvaritvi velikega svetovnega imperija. Baron Tanaka je dal v svojih znanih memoarih točno navodila, kako se naj ta cilj doseže. Treba pa je bilo počakati na primerno svetovno politično konstelacijo. In ta se je ponudila prav kmalu. Septembra 1929 je prišlo do borznega poloma v New Yorku, ki je bil signal za izbruh svetovne gospodarske krize. Ameriško gospodarstvo je ohromelo že l. 1930 in v naslednjem letu se je položaj še poslabšal. Glavni nasprotnik Japonske je bil praktično izločen, kajti ni bilo pričakovati, da bi Amerika posegla po orožju v zadevi, ki ni bila življenjskega pomena. Umor japonskega častnika je dal zaželen povod in tako se japonske čete septembra meseca 1931 začele okupirati Mandžurijo, ne da bi zadele na resnejši odpor. Kitajci so odgovorili z bojkotom japonskega blaga, kar je bilo še precej učinkovito orodje. Japonci so hoteli ta bojkot zlomiti z ekspedicijo v Šangaj in to na inicijativno bojne mornarice, ki ji latorike suhozemne vojske niso dale miru. Militaristični krogi armade in mornarice so si večkrat v lasih, ker zastopajo velikokrat nasprotno nazor v notranji, zlasti pa v zunanji politiki. Ko je ekspedicija v Šangaj vzbudila nepričakovano močan kitajski odpor, se suhozemni vojski ni preveč mudilo, da pomaga mornarici iz zadrege. Kitajski odpor je bil končno zlomljen, vendar je brezplodna šangajska ekspedicija Japonski mnogo škodovala. Potrpežljivost anglosaških velesil je bila postavljena pred težko preizkušnjo.

Na severu se Japonci niso zadovoljili samo z okupacijo Mandžurije, temveč so zasedli tudi del notranje Mongolije in Džehol. Na kitajske proteste je Društvo narodov poslalo komisijo, ki so jo Japonci prijazno sprejeli, ne da bi ustavili prodiranje. Po dolgem oklevanju

je končno svet Društva narodov izrekel obsedbo, vendar brez sankcij, ki bi morale slediti. Anglija in Amerika sta grali precej smešno vlogo, medsebojno sta se skušali zmanevirati v odločnejšo pozico proti Japonci, ki pa je situacijo le preveč dobro razumela in se zato ni zmešala za zamolklo renčanje anglosaških velesil. Na obsedbo Društva narodov je enostavno odgovorila z izstopom. Iz pozabe je privlekla princa Puja iz dinastije Mandžu, ki je do revolucije l. 1911 vladala na Kitajskem.

Z orientalskim pompom se je dal kronati za cesarja "neodvisne" države Mandžukuo, kateri so Japonci dali upravo in vojsko. Puji je dobil novo prestolnico Hsin-king na robu mongolske pustije na mestu nekdanje kitajske vasi Čankčon. Od tod vlada nebeški sin svojim podanikom po navodilih japonskega poslanika, ki je istočasno poveljnik okupacijskih čet. Nova država Mandžukuo za sedaj ne sega znatno čez območje vojaških garnizij, dežela izven mejnih mest in važnih prometnih pravecev se nahaja v oblasti tzv. banditov, ki imajo to posebnost, da se zanimajo tudi za japonske oklopne vlake in ekspedicijske oddelke in si tako po nepotrebnem obremenjujejo pokleni riziko. Napram cesarju ne kažejo mnogo podaniške zvestobe, kajti še nedavno so mu podkurili novo zgrajeno cesarsko palačo v Hsin-kingu.

Že od početka so okupacijo Mandžurije spremljale le malo prikriti grožnje japonskih generalov na račun sovjetske Rusije. Položaj je postal v resnici težak in napet, ko so japonske čete začele delati red v severni Mandžuriji, ki jo v obliki titive na loku prereže železnica Čita-Vladivostok, ki je pod rusko upravo. Vsa nevolja anglosaškega časopisja je minila pri komentiranju vojnih operacij na severu. Razočaranje je bilo zato precejšnjo, ko so sovjeti ponudili Japonski prodajo železnice. Začela so se dolgotrajna pogajanja, ki so se vedno znova prekinila in zopet nastavila. Med tem so deževale ostre diplomatske note, ki so jih spremljale aretacije sovjetskih železničarjev, medsebojna obtoževanja in komaj prikriti vojni priprave. Ni bilo vedno jasno ali je vse to poseben, orientu svojstven način mešetarenja, da se zbije cena, ali pa uvod v vojni spopad. Poslednje vesti pravijo, da je prišlo glede prodaje železnice do sporazuma. S tem bi bila vojna nevarnost odložena, če že ne odpravljena. V japonskem interesu je, da pred nadaljnimi imperialističnimi sunki umiri in organizira Mandžurijo. Tu si lahko ustvari obsežno težko industrijo, kateri doma na Japonskem manjkajo predpogoji za uspešen razvoj. Zato pa potrebuje časa

in miru. Nekateri militaristični krogi so brez dvoma za vojno, ker se boje naraščajoče moči sovjetske Rusije. Vendar je malo verjetno, da bi prodrli, kajti odločujoči krogi si še očitno niso na jasnem, ali dela časa za Rusijo ali Japonsko. Zavedajo se tudi težav te vojne in malih izgledov za takojšnji uspeh. Vojna bi se vršila na redko naseljenem ozemlju, kjer razne prirodne okolščine otežkočajo vojne operacije. V rusko-japonski vojni je pozimi 1904 bojevanje prestalo in verjetno je, da bi se to ponovilo v bodoči vojni, ker je bojišče še severneje. Glavno rusko obrambno črto Čita-Habarovsk varujejo stepe, gorovje Čingan in mogočni veletok Amur, ki je brez prevelike nevarnosti prehoden samo v jeseni, ko vode upadejo, in pozimi ko zamrzne. Japonske čete bi pod ostrim sibirskim mrazom mnogo trpele. Značilno je, da so Japonci uporabljali za okupacijo Mandžurije skrbno opremljene oddelke iz severnih japonskih otokov. Velika prednost za Japonce pa je bližina bojišča, dobre prometne zveze in bogato zaledje Mandžurije, ki lahko prehrani milijonske armade. Seveda se z vsakim kilometrom napredovanja ta prednost zmanjša. Tehnično so sovjetske armade gotovo enakovredne japonskim. Vodstvo je v rokah generala Blücherja, ki poleg Sibirije in Mongolije pozna dobro tudi Kitajsko, saj je istoveten z misterioznim generalom Galenom, ki je bil organizator in svetovalec kitajskih nacionalističnih čet pri njihovem zmagovalnem pohodu iz Kantona v Šangaj.

(Dalje prihodnjič.)

Izčrpek zapisnika redne seje odborov JSZ dne 7. decembra 1934.

Prisotni od eksekutive F. Godina, D. J. Lotrich, Joško Oven, Fred A. Vider in Frank Zaitz. Odsotna vsled tehničnih vzrokov Geo. Maslach in Peter Kokotovich. Od nadzornega odbora JSZ Peter Bernik. Sava Bojanovih odsoten vsled nočnega dela. John Kopach ni sporočil vzroka. Od nadzornega odseka Slovenske sekcije Alice Artach, Vinko Ločnikar in Angela Zaitz. Od prosvetnega odseka Anton Garden, Ivan Molek in John Rak. Tajnik Chas. Pogorelec.

Za predsednika seje izvoljen Lotrich.

Zapisnik prejšnje seje sprejet.

Dopisi.—Tedenik New Leader iz New Yorka predlaga, da se bi naročnino nanj in Proletarca kombiniralo tako, da bi vsakdo, ki naroči Proletarca in doda še določeno znižano naročnino na New Leader, prejemal oba lista. Po razpravi sklenjeno, da se zadevo prepusti v izvedbo upravnemu odboru. Eksekutiva ponudbi ne nasprotuje, ako je z njo mogoče koristiti tudi agitaciji za Proletarca.

Tajnik prečita pismo John Terčelja, ki sporoča, da vsled dela in drugih zahtev ne more podvzeti daljše agitacijske ture. Morda mu bo mogoče iti pozneje. Poroča tudi o dobro uspehi konferenci v Moon Runu.

Tajnik dalje omeni Podbojevo pismo glede nabavljanja izjemnih znamk.

Prečitano je nato pismo s. Kokotovicha iz Denverja, Colo., in poročilo s. Maslacha o konferenci naprednih srbskih delavcev v Pittsburghu, Pa.

Iz poročila tajnika Pogoreleca.—Klub št. 228 JSZ v Purslovo, W. Va., je bil prošli mesec reorganiziran. Vpisalo se je vanj 9 članov in članice.

Glasovnice s predlogi za dodatke in spremembe pravil JSZ so bile razposlane klubom in posameznim članom.—John Zornik, tajnik kluba št. 114 v Detroitu priporoča, da se naj bi

ŽELEZNIŠKE NESREČE V PRAZNIKI

V božičnih praznikih so se dogodile tri velike železniške nesreče: ena v Ohiju, druga blizu Chicaga in tretja v Dundasu, Ontario, Kanada. V slednji je bilo ob življenje 18 potnikov in 31 je bilo nevarno poškodovanih. Nesrečo je povzročila nepaznost, kajti poseben vlak izletnikov se je ognil brzovlaku na stransko progo, pa menda premikalica niso premenili in tako se je brzovlak zaletel v lesene potniške vagon posebnega vlaka izletnikov, ki so bili v božičnih praznikih domov na obiske. Slika gori predstavlja zmožane vagon v Dundasu. Nesreča pri Chicagu se je dogodila po Božiču. Kolizija je bila med avtom in vlakom. Vseh sedem potnikov v avtu je bilo ubitih.

predloge v pravilih JSZ poslalo članstvu mladinskih odsekov v angleščini. Mogoče se bo dalo urediti stvar na ta način, da se prevede in mimeografira le tiste odstavke, ki se tičejo angleških odsekov. Separatnih blagajen in nekaj drugih. Prestavi stvar v celoti in jo natisniti še v angleščini pa bi dalo precej dela in stroškov za tisk.

Prosvetna matica.

Knjige in pisma društvom in drugim organizacijam Prosvetne matice so bile poslani prve dni decembra. Ker so knjige dospele prepozno, da jih nam bi bilo mogoče poslati začasno vsem društvom za decemberske seje, jih bodo morala društva, katere imajo sejo prvi teden v mesecu, razdeliti januarja.

Z ozirom na dramske predstave smo bili na uslugo v igrahmi in vlogami od prošle do te seje sledenčim organizacijam: klubu št. 3, Oglesby, Ill.; klubu št. 21, Arma, Kans.; dram. društvu "Anton Verovšek" v Clevelandu in novemu angleško poslujočemu druš. št. 744 SNPJ, Little Falls, N. Y.

Tisk in literatura.—Koledar dobimo iz knjigovoznice 10. decembra. Razposlan bo takoj, ko ga dobimo.

Kar se tiče Proletarca, je bil mesec november še prilično dober.

Brošur se prodaja na naših prireditvah precej, posebno v Chicagu, toda zelo malo ali nič slovenskih, dasi se naših priredb udeležuje 75 odstotkov takih ljudi, ki razumejo slovensko boljše nego angleško. Treba bo posvetiti razpečevanju slovenske delavske literature več pozornosti. Brošure ABC socializma imamo še precej v zalogi. Namenjena je socialistični agitaciji in vzgoji in zato bi klubi storili koristno delo, ako se potrudijo, da jo razpečajo.

Klubi št. 1, 16 in 224 v Chicagu so se odločili za agitacijske mesec. Razpečavajo koledar, knjige Cankarjeve družbe in brošure, ob enem pa agitirajo za Proletarca ali pa zbirajo donese in agitacijski fond.

Druge poročila.—Tajnik stavbinskega odseka F. Zaitz predloži pismo Fr. Taucharja, ki vpraša, ako mu je mogoče izplačati njegov delež iz tega fonda. Navaja, da bi rad naročil več letnikov koledarja v stari kraj in poravnal obveznost za naročnino ter par drugih. V razpravi je bilo naglašeno, da se naj ne izplačuje nikomur, razen ako je posebno izreden slučaj, kajti naš denar je vložen v stavbinskem in posojilnem društvu, ki vlog zdaj ne izplačuje. Iz tega razloga se ni ugodilo na prejšnjih sejah par drugim. Nekateri so argumentirali, da je to drugačen slučaj, ker se gre za obveznosti Proletarca. Pri glasovanju je bilo oddanih 5 glasov, da se izplača in šest, da se ne izplača.

Zaitz poroča, da bo v soboto 15. decembra občni zbor Jugoslovanskega stavbinskega in posojilnega društva, v katerem ima nalogo zastopati naš stav-

binski fond inslovensko sekcijo. K temu poda nekatere sugestije. Sklenjeno, da naj kot naš zastopnik na občnem zboru nastopa v smislu podanih sugestij po svoji uvidnosti.

Razno.—Glede načrta, ki ga je sprejela v prid naše agitacije konferenca JSZ v Moon Runu z delokrogom v zapadni Pennsylvaniji, predlaga s. J. Oven, da damo našim sodergom pri njihovem delu vso mogočo kooperacijo. Sprejeto.

Zaitz predlaga, da se naj na vse klube apelira organizirati takozvane agitacijske dneve ali tedne, na katere se naj bi sistematično koncentrirali pri razpečevanju koledarja, pridobivanju novih naročnikov Proletarca, iztirjanju poteklih naročnin, v agitaciji za nove članke klubom, zbiranju prispevkov v agitacijski fond JSZ in širjenju socialističnih brošur ter knjig. Predlog sprejet. Proglas se objavi v listu in apel na klube napiše Garden.

Oven govori o organiziranju brezposelnih v posebne klube, kakršnega imajo na primer naši brezposelni rojaki v Chicagu in Clevelandu. Smatra, da v njih za socialistično agitacijo lahko veliko storimo.

Maslach vpraša za mnenje, ali je za soderge umestno sodelovati v organizacijah, ki niso socialistične, vendar pa so naklonjene naprednim idejam in delavski stvari. Vprašanje se tiče prevsem konference srbskih delavcev, ki je bila pod vodstvom komunistov in je še danes, toda tega ne priznajo. Oven meni, da je za naše gibanje koristno, če imamo z delavskimi organizacijami čimveč kontakta. Ne bo škodilo, ako skušen sodrug, kakor je Maslach, deluje kjerkoli ima priliko zastopati svoja načela in pomagati v boju proti nazadnjastvu in kapitalizmu.

Mnenje vseh drugih je, da je

to stališče zapopadeno v resoluciji, ki je bila sprejeta na prošlem zboru in ki določa, da je dolžnost delavcev, da so aktivni v organizacijah kot so na pr. unije in delavska podporni društva, toda vedno s socialističnega stališča, kar bo vsem v korist.

Agitacijski fond JSZ in Proletarca

V agitacijski fond JSZ in Proletarca, katerega namen je, da se pošlje agitatorje v naselbine, so prispevali sledeči:

IV. IZKAZ.

Nanticoke, Pa. John Ustar 50c; po 25c: Frank Hauptman, Frank Kovac, Frank Renko, Betty Kitt, skupaj \$1.50. (Poslal Henrik Pečarić.)

Mineral, Kans. Društ. št. 19 SNPJ \$3.00. (Poslal Anton Sular.)

Moon Run, Pa. Konferenca klubov JSZ in društev Prosvetne matice \$25.00; posamezniki prispevali: Mary Jamnik \$1; po 50c: Frank Augustin in Anton Klemenčič po 25c; Anton Jeram, John Terčelj, Jacob Ambrozich, Louis Jeram, Anton Nagode, Lovrenc Kavčič, Joe Skoff, Louis Glaser, Frank Avbelj, Bartol Yernat, Bartol Knez, John Virant, Jacob Dermota, Jacob Mahovine, Mike Pleshe, Anton Zornik, Anton Mavrič, Joe Tomšič, May Pepar, Josephine Jamnik in Mrs. Ule; John Blatnik 15c; po 10c: Joe Troha, Jacob Skerl, Joe Ule, Frank Skvarča, Ignac Bradac, John Medved, John Petrovič, John Čuk, Frank Dolenc, Valentin Kral, Blaž Kovčič, Rudy Gorjup, Victor Butja, John Skvarča in Louis Kolenc; po 5c: Frank Ambrozich in dva neimenovana, skupaj \$34.05. (Poslal Jacob Ambrozich.)

Helper, Utah. Frank Kosmatin 50c; po 25c: Chas. Bizjak, Frank Krebs, Joe Chesnick in Jerry Benedict, skupaj \$1.50. (Poslal Chas. Bizjak.)

Lawrence, Pa. Louis Britz 50c; po 25c: Artemio Di Giacobbe in John Klun, skupaj \$1.00. (Poslal Louis Britz.)

West Park, O. Math Bizjak 45c; Peter Perušek 25c; po 15c: Frank Potrebuj, Frank Hočvar; po 10c: John Jozel, Stanley Gabriel, Frank Knafelc, Frank Rood, Geo. Spaze, Slavko Breski, Frank Colleen, Anton Hosta, Joe Kuhar, Andrew Mirtich; skupaj \$2.00. (Nabral Joe Cankar.)

Martins Ferry, O. Po 25c: Tony Kravanja in Andy Peternel; po 10c: Joseph Subic, Ray Smith, Ned Smith, John Matin in Tom Faren; po 5c: Elwood Hatt in Paul Hamilton, skupaj \$1.10. (Poslal Tony Kravanja.)

Bridgeport, O. Klub št. 11 JSZ \$1; po 25c: Jacob Tomšič, Geo. Vucelich, Joseph Snoy in Joseph Pirman; Albin Kravanja 10c, skupaj \$2.10. (Poslal Joseph Snoy.)

Strabane, Pa. Louis Britz \$1; po 50c: John Terčelj in Louis Humar, skupaj \$2. (Poslal John Terčelj.)

Detroit, Mich. Anton Anžiček \$2; Joseph Anžiček \$1; po 25c: Paul Cosen, Sam Vuklich, George Petranovich, Martin Devich, Geo. Brklacich, Dane Brklacich, Tomo Besenich in Frank Kolmanich; Frank Modic 10c; skupaj \$5.10. (Poslal Anton Anžiček.)—Po \$1: Mr. in Mrs. John Plahar, Mary Knes, A. Naprudnik in Jack Ločnikar; Joseph Devyak 50c; po 25c: John Kranje in Joe Mihelich, skupaj \$5.00. (Poslal A. Naprudnik.)

Port Washington, Wis.—Frank Leskovšek 50c.

Latrobe, Pa. Mary Fradel 25c. Skupaj v tem izkazu \$59.10, prejšnji izkaz \$247.83. Skupaj \$306.93.

Revni naj ne silijo v višje šole

Po vsi Ameriki je v privatnih kolegijskih, višjih šolah in v univerzah v tekuših kampanja, da se naj revne dijake izloči iz šol, oziroma, da se naj jih ne sprejme.

To kampanjo vrše pod pretezo, da sprejemajo le dijake, ki se na skušnjah izkažejo, da so nadarjeni. Taki, ki niso, pa ne spadajo v šole. Ampak če ima še tako zabit dijak dovolj denarja, ni nikjer v zadregi za sprejem.

Vojna se izplača

V preiskavi kongresne komisije iz profitnih municijske industrije je prišlo na dan, da je naprava du Pont korporacija med vojno nad četrt milijarde dolarjev čistega dobička, in to po odbitju davkov ter vseh drugih izdatkov.

Jugoslavija in Hrvati

Po atentatu na Aleksandra se Jugoslavija ni zatekla k justičnim umorom, kakor ponavadi druge diktature, pač pa je izpustila precej Hrvatov, med njimi njihovega glavnega voditelja dr. M. V. Mačka. Vlada v Beogradu je s tem izrazila, da želi sprizajzenja s hrvatsko opozicijo.

Stavke v Braziliji

Koncem decembra so v Braziliji zastavljali poštni nameščenci. Njim so sledili delavci v telegrafskih uradih. Stavke se pogosto dogajajo tudi v drugih obratih, kajti izkoriščanje je neznosno in plače nizke.

Odbor kluba št. 37

Milwaukee, Wis.—Klub št. 37 ima za leto 1935 sledeči odbor: Jacob Rožič, tajnik-blagajnik; Leonard Alper, organizator; Frank Novak, zapisnikar. Nadzorni odbor: Martin Rožič, Christina Podjavoršek in Frank Poličnik. Zastopnika kluba v okrajni soc. organizaciji, Frank Novak in Anton Kamnikar. Zaupni odbor, Fr. Novak, Christina Podjavoršek, Leonard Alper, Mary Mihelič in tajnik kluba.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN AND SURGEON
OFFICE HOURS:
At 3724 W. 26th Street
1:30—3:30; 6:30—8:30 Daily
Tel. Crawford 2212
At 1858 W. Cermak Rd.
4:30—6:00 p. m. Daily
Tel. Canal 9695
Wednesday and Sunday by appointments only
Residence Tel.: Crawford 8440
If no answer—Call Austin 5700

ZA LIČNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.

Tel. Lincoln 4700

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS.

Program k uspehom

Eksekutiva JSZ je na svoji prošli seji dne 7. decembra sklenila apelirati na vse klube JSZ, da naj organizirajo v tem in v prihodnjem mesecu agitacijsko delo tako, da bodo uspehi čimvečji. Eksekutiva se zanaša na vse člane in članice, da bodo sodelovali pri tem delu, kajti le s kooperacijo vseh bo rezultat agitacijskih tednov res ugoden.

Agitacijsko delo, v katerem se naj članstvo te tedne koncentrira, vključuje sledeče glavne točke:

1. Razpečevanje Ameriškega družinskega koledarja, ki je bil razposlan ta teden.
2. Pridobivanje novih naročnikov Proletarcu in iztirjavanje poteklih naročnin.
3. Pridobivanje članov ter članic klubom JSZ in mladinskim odsekom.
4. Zbiranje prispevkov v agitacijski fond JSZ in "Proletarca".
5. Širjenje socialističnih brošur in knjig v slovenskem in angleškem jeziku.

To je obširno polje. Ako klubi delo pravilno planirajo in naloge praktično razdelijo, in če se jih člani in članice navdušeno lote, bodo doseženi triumfalni uspehi.

Knjige Cankarjeve družbe

EDICIJA 1935

PET KNJIG ZA \$1.40 PO POŠTI

\$1.25 ako jih kupite v uradu.

1. Maks Beer: Splošna zgodovina socializma in socialnih bojev. I. KNJIGA: STARI VEK.
2. Maks Beer: Splošna zgodovina socializma in socialnih bojev. II. KNJIGA: SREDNJI VEK.
3. Pavel Nizivoj: Pod severnim nebom.
4. Ivan Molek: Sesuti stolp.
5. Koledar Cankarjeve družbe za leto 1935.

Naročila naslovite: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Vsebinska, ki jo nudi enindvajseti letnik AMERIŠKEGA DRUŽINSKEGA KOLEDARJA

je sama na sebi dokaz velike vrednosti te knjige. Čitatelji je bodo nedvomno veseli, ker jim nudi mnogo razvedrila, in ob enem je bogata raznih podatkov in priročna vsem, ki so zanimajo za delo, ustanove in razvoj našega ljudstva v tej deželi.

Naslove spisov v sledečem pregledu vsebine novega Koledarja navajamo po abecednem redu.

Leposlovni del

BOŽICNA ALEGORIJA. Socialna povest. Spisal Joško Oven.
HOTEL CARNIOLA. Slika iz življenja priseljencev v Chicagu. Ivan Molek.
IN ZGODILO SE JE. Povest iz aružinske tragedije. Spisal Ivan Vuk.
MALČI. Slika iz življenja rojakov v Chicagu v nekdanjih dneh. Spisal Ivan Molek.
MATEJEV SEN. Učene sanje in konec človeka, ki so ga strle razmere. Angelo Cerkvenik.
MOČ LAZI. Portret hude besede, ki se razvije v govorico laži in vpliva porazno na prizadete. Katka Zupančič.
OČKA, PRIPOVEDUJ MI PRAVLJICO. Pripoved o mogočni deželi in človekoljubnem vladarju. Ivan Vuk.
PREOBRAZBA PIERRA CHARDAINA. Povestna slika človeka, ki ga stroji otopo za vse. I. Ehrenburg.—Cv. K.
PRIPOVEDKA O JUNAKIH. Razglabljanje o Rusiji, kakor je bila in kakor je danes. Maksim Gorki.
RAZKLANE DUŠE. Povest o priseljencih, ki so nehoti, po svojih instinktih, razdeljeni na dvoje, da so tukaj in tam in nikjer. Ivan Jontéz.
RUDAR MATIJA. Poset k družini premogarja. Louis Beniger.
SVOJI K SVOJIM. Slika iz današnjih dni. Katka Zupančič.
ŠTEVILKA 2874. Pot iz upov v polome in potop v številki. Anton Slabe.
ZRETEV "STOODSTOTNEGA" DRŽAVLJANSTVA. Frank Tauchar.

Pesmi v koledarju

V tem letniku Ameriškega družinskega koledarja je enajst pesmi, katere so bogat literarni prispevek k celotni vsebini. Te pesmi so sledeče:

"CLOVEK NI KAMEN." Katka Zupančič. — "DREJČNIK ANDREJ GOVORI." Mile Klopčič. — "KDO JE KRIV." Katka Zupančič. — "MI HOČEMO DALJE." Frank Zaitz. — "NOSNO DEKLE NA JETNISKEM DVORIŠČU." Ernst Toller-M. K. — "POLMLADNO JUTRO V MESTU." Tone Seliskar. — "POVEST O SEKIRI." Mile Klopčič. — "PRISLI SO." Mile Klopčič. — "TRAGEDIJA PREMAGARJA." Ivan Vuk. — "UMI-RAJOČA STARKA." Mile Klopčič. — "VRNITEV." Mile Klopčič.

Zgodovinski in drugi spisi

"O NAŠIH LJUDEH V SEVERNI MINNESOTI." Priredil Frank Zaitz. To je dozdaj najpopolnejši spis o Slovencih, ki so naseljeni v teh krajih, železne rude.

"SKOZI VINTGAR." Potopisna črtica. Spisal Ivan Vuk.

"SLEPI ZAVOJEVALCI." Pogled v silo žive prirode. Maurice Maeterlinck-Ivan Vuk.

"HITLERIZEM S STALIŠČA ZGODOVINSKEGA MATERIALIZMA." — Angelo Cerkvenik.

"IZ NEURJA ZMEDE V NOVO CIVILIZACIJO." — Frank Zaitz.

"REAKCIJE STARA POT." Studija razmer in razvoja v luči konfesij.—Janko Zega.

"VELIKA DAREŽLJIVOST STRICA SAMA." Anton Garden.

Pratika in koledarni del

Seznam dni in godov prinaša letnik 1935 v bolj ekonomični obliki. Na ta način je koledar šest strani na boljšem za drugo gradivo, dočim so dnevi in godovi navedeni veliko bolj praktično, kakor v dosedanjih letnikih, kajti na vsakih dveh straneh so štirje meseci.

Poleg tega je na 7. strani seznam datumov za leto 1936-37 in 38, kar je posebno prikladno za odbornike društev in klubov, ki svoje delo in priredbe planirajo daleč v naprej.

Koledar ima točen seznam luninih sprememb, dolgotni dneva, mrkov sonca in lune, seznam praznikov in splošne koledarske podatke.

Informativni del koledarja

"JUGOSLOVANSKE PODPORNE ORGANIZACIJE V ZED. DRŽAVAH" je spis, kakršnega v taki statistični obliki še ni bilo v nobeni publikaciji. Priredil ga je Frank Zaitz. Vključuje podatke o vseh slovenskih, hrvaških in srbskih organizacijah. Ima tudi poseben kondensiran seznam članstva in imovine vseh po redu njih velikosti; dalje so v tem spisu poglavja o prvi jugoslovanski podporni organizaciji v Kanadi, ki je razpadla, o delu za slovensko podporo enotno v Argentini, o jugoslovanski bratski federaciji in naslovnik glavnih uradov.

Pod naslovom "KONVENCIJE JUGOSLOVANSKIH ORGANIZACIJ" je v koledarju statistični pregled, ki ga ne dobite nikjer drugje. Priobčujemo ga vsako leto. V njemu so navedene konvencije, ki so imele konvencije l. 1934, število delegatov in druge podatke. Vključene so podporne, politične in ostale jugoslovanske organizacije.

Informativni del je bogat tudi na drugih podatkih: N. pr.: "KATASTROFE NA VO- DI." V tem pregledu so podatki o vseh večjih nesrečah, ki so se dogodile na morjih, jezerih in rekah od l. 1833 naprej.

Koliko je bilo republik pred svetovno vojno? Koliko monarhij? In kolikšna je bila površina prvih kot drugih v teh dveh razdobjih? Na ta vprašanja odgovarja pregled z naslovom "FORME DRŽAV PRED IN PO SVETOVNI VOJNI".

Zanimiv je tudi seznam političnih umorov in eksekucij od sarajevskega atentata naprej, od katerem se je užgala svetovna vojna.

Drugi informativni članki so: "DIPLOMATSKA ZASTOPSTVA". — "JSZ — DELAVSKA POLITIČNA ORGANIZACIJA". — "PODATKI O SVETOVNI VOJNI". — "PROSVETNA MATICA". — "SLOVENSKO ČASOPISJE V AMERIKI". — "ŽIVI JEZIKI" in več krajših informativnih notic.

Pod RAZNO so v tem letniku "UREDNIŠKE PRIPOMBE", "PROLETARCEVA KNJIGARNA" in pa "VREDNOST NAŠIH KOLEDARJEV".

Slike, portreti in ilustracije

Noben jugoslovanski koledar ni ilustriran tako bogato, kakor Ameriški družinski koledar. V leposlovnem delu prednjačijo reprodukcije oljnatih slik priznanih umetnikov, med njimi H. G. Pruska, ki je v tem letniku izredno dobro zastopan.

Mnoge reprodukcije predstavljajo slike iz priznanih galerij umetnosti širom sveta.

Spis o Minnesoti je ilustriran, ravno tako Vukov potopis "Skozi Vintgar". Vseh slik in ilustracij v koledarju je v tem letniku približno osemdeset.

Ameriški Družinski Koledar stane v tej deželi 75c in za inozemstvo \$1. V popularnosti raste od leta do leta. Svojem v Jugoslaviji boste zelo ustregli, če jim naročite Am. druž. koledar, ker jim bo služil v pomene med vami in njimi ter jim odgovoril in razložil mnoga vprašanja.

Naročila naslovite:

PROLETAREC, 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill.

RAZPELO "MIRU" V JUŽNI AMERIKI

Argentina je pred leti postavila na najvišjem vrhu gorovja Andes ob meji Bolivije razpelo s Kristom v znamenje miru v Južni Ameriki. Toda vojne, revolucije in civilne vojne zadnjih let, posebno vojna med republikama Paraguay in Bolivijo za provinco Chaco, jasno priča, da Krist na gorovju Andes ni mogel izvršiti dane mu naloge. Par sto tisoč življenj je že bilo izgubljenih. Kartoni je to goro miru naslikal v goro mrtvaških glav — posledica neumornega klanja. Vse centralno in južno ameriške dežele so verno katoliške.

VTISI Z AGITACIJE PO NAŠIH NASELBINAH

Piše Nace Žlemberger

(Nadaljevanje.)

V Warrenu smo si ogledali Jugoslovanski dom, ki so si ga zgradili l. 1927. Lastuje ga delniška družba, v kateri so Slovenci in Hrvati ter njihova društva.

Opazil sem, da nas nekateri z začudenjem opazujejo. "Treba je, da se razidemo," sem jim dejal. Plahtar je nekaj takega pričakoval, ne pa Petavs. Zelel je govoriti se z marsikom o svojem lepem letoviščnem posestvu v Little Fallsu, N. Y., v katerega bi rad zainteresiral posebno kako delavsko organizacijo, da bi ga prevzela za izlete svojega članstva. Poslovala sta se in mi želela mnogo uspeha.

Tako sem odslovil dva dobra dečka in ostal brez pomočnika. Spomnil sem se, da je bil v tej nasebini znan agitator za napredno stvar Frank Modic. Ko sem prišel na njegov dom, je ravno dospel z dela. Povedal mi je, da je delo nedavno šele dobil, in da ne bo imel časa hoditi z menoj. Bo pustil tudi zastopništvo, je dejal, češ, naj še kdo drugi dela za napredne liste. Obljubil pa mi je, da me bo peljal k rojaku, ki ima avto in pri katerem bom skoro gotovo lahko tudi na stanovanju, dokler bom tukaj. "To je Joseph Jež," ga mi je predstavil. Povedal mu je, kdo sem in čemu prihajam.

J. Jež je napravil name že na prvi pogled dober vtis. Z ženo sta bila takoj pri volji, da imam pri njima lahko stan. "Delam ponoči," je pojasnjeval Jež, "toda češ dan te bom lahko spremljal okrog rojakov, zvečer pa ti bo pokazala domovo naših ljudi moja žena, da boš porabil ves svoj čas za agitacijo," mi je dejal.

Jež me je vozil po nasebini in pomagal agitirati. Videl sem, da je priljubljen med ljudmi. Je tudi predsednik društva SNPJ. Povabil me je na njihovo sejo v nedeljo dopoldne. Obiskana je bila bolj pičlo. Članstvo pač zaupa odboru, ki delo vestno vrši, toda odborikom bi bilo ljubše, če bi vsi prihajali na seje.

J. Jež je v Warrenu tudi zastopnik Proletarca. Popoldne istega dne je v Kenmuru pri Akronu imela piknik organizacija tamošnjega doma. Vršil se je na Lovkovem vrtu. Dasi se J. Jež ni počutil dobro, je dejal, da me bo on peljal v 50 milj oddaljeni Kenmofo, kar je storil, dasi sem mu branil. Z nama je bila njegova soproga, in pa dve de-

kletki, ki sta pri njima na stanovanju.

Na pikniku je bilo dokaj zabavno. Igral je Frank Tomšičev orkester in sodeloval je tudi pevski zbor kenmorskega slovenskega doma. Dobili smo nekaj naročnikov in seznanil sem se z mnogimi rojaki.

Ježeva soproga ima v Akronu brata Martina Podobnika, ki je naročnik Proletarca. Obiskali smo ga. Je "pečlar". Stan imajo trije skupaj. Videl sem, da zelo ljubijo snago, ker se nič ne pozna, da se "pečlajo".

Poslovil sem se od vrliga somišljenika Ježa in njegove soproge, pri katerima sem bil ti dni in nadaljeval z obiski v Kenmuru. Ko se je vršil v Clevelandu X. redni zbor JSZ, smo se z Ježevimi zopet sešli. Bil sem zelo vesel tega srečanja.

V Kenmuru sem med drugimi obiskal John Slanovca, ki živi v slov. domu in je domov hišnik. Poznavam se še iz časa, ko je delal v premogovniku v Maynardu, O. "Posteljo imaš pri meni, a drugo si boš moral oskrbeti sam, ker imam ženo bolno," mi je dejal.

V domu sem nato napisal nekaj v Proletarca, v pismo sem dal tudi enajst potrdilnih listov od naročnikov Proletarca, imena prispevateljev v tiskovni fond in pa petak, ter pismo sam vrnil v poštni nabiralnik. Tega pisma niso pri Proletarcu nikoli prejeli. Primerilo se mi je prvič, da se je to pripetilo, dasem gotovino že dostikrat pošiljal v pismih, bodisi Proletarcu in drugim.

Poslal sem nato duplikat naročnikov, ki so mi plačali naročnino, in petak, nisem pa mogel poslati imena darovalcev, kajti te sem imel samo na originalni listi, ki se je izgubila z omenjenim pismom. Prispevatelji so bili iz Nilesa in Warrenu. Njih imena stá mi potem preskrbela Plahtar v Nilesu in Jež v Warrenu, da sem imena končno vseeno lahko objavil.

Denar, ki sem ga dobil za naročnine in v tiskovni fond, sem odposlal iz vsake nasebine sproti, zato, da bi se mi ga ne nabralo toliko, da bi ga moral nositi celo v ročnem kovčegu. Ako bi mi kovčeg kdo vzel in bi razglasil tatvino, bi mi ljudje ne verjeli, da sem nosil tudi gotovino v njemu. Svoječasno je bilo v nekem listu poročano, da se je njegovemu zastopniku dogodila baš taka nesreča, to je, da mu je bil ročni kovčeg, v katerem je imel tudi nabrano gotovino, ukraden. Pozneje so pravili, da so videli kovčeg pri njemu doma.

Ko sem končal pismo, je prišel v Dom Joe Jereb s soprogo. Povabil me je v svojo hišo, ki naj bo tudi moj dom, dokler bom tukaj. Vzajemno prilago in jo zložim v njegov avto. Za stan so mi dali zelo lepo sobo in Jereb mi je zagotovil, da mi je na agitaciji na razpelo s svojim avtom. Njegovo sodelovanje sem z veseljem sprejel.

Joe Jereb je po poklicu stavbinski delavec in kontraktor. Ima lepo moderno hišo, ki si jo je sam zgradil. Pravil mi je, kako je bil včasih gramofon in klavir v stanovanjih ameriških družin takorekto potreben luksusa. Od kar pa je radio tako izpopolnjen, sta v povprečnem stanovanju gramofon in piano iz mode in kdor ju hoče, ju danes lahko kupi za mal denar. Seveda ne dobrega novega klavirja, ampak take, kakršne so izdelovali v množini za družine delavcev in farmerjev.

Jerebova soproga vzorno skrbi za čistočo v domu in za kuhinjo. Imata dva korenjaška sinova, ki pa sta bila tedaj brez dela, kakor nesešte drugih.

Na agitaciji v akronski okoli mi je Jereb veliko pomagal. Je sposoben za ta posel in prepričan socialist, ravno tako njegova soproga, ki je bila vesela najinega uspeha.

Enkrat je šel z nama tudi njegov brat Vincenc. Obiskali smo rojake, ki so člani slovenske župnije. Uspeh je bil nezaten.

Prišli smo k družini Ušnik. Gospodinja nam pojasni, da si bi Proletarca rada naročila, da ga je prej redno brala, zdaj pa je kriza prekrižala marsikak račun in načrt. Rekla je, da ji ugaajo moji dopisi, in da si je posebno zapomnila moj dopis l. 1924 o Franku Modicu, ki si je v hotelu v St. Louisu, Mo., sam končal življenje. Bil je še zelo mlad, ko je omagal na potu ovir. Za Modica se je zanimala, ker ga je poznala, istotako njegovo mater. Izrezala je tisti moj dopis in pesmico ter oboje poslala njegovi materi v stari kraj. Rekla je, da bi rada tisto pesmico brala še enkrat. Obljubil sem, da jo prepisem in znova objavim. Pokojni Modic je rad koval pesmi. Po njegovi smrti sem poslal precej njegovih verzov Proletarcu, pa so jih vrnil v pojasnilom, da niso "opiljeni" in da so presentimentalni. Nekdo mi je potem svetoval, da jih naj pošljem "Času", ki je tedaj še izhajal. Ampak Modiceve pesmi so ostale neobjavljene. Omenjena, ki jo je spisal pred svojo prostovoljno smrtjo, se glasi:

Prevarer našel sem in trpljenje, — začetek konca.

Meglen jesenski čas odvel mi rožni cvet, ugrabil ptičji spev in mi pustil star obraz.

V njem upov ni sejal. Minul je cvet in sad odpadel. Ne vrne več se ptičji spev, pomlad ne vrne več se zame.

V Kenmuru se mi je v prerekanju z ljudmi zabrisal v spomin še en dogodek. V Domu sem dobil rojaka, ki je včasih delal v premogovniku. Potem je bil zemljišni agent, nato pa škval in našel srečo v oskrbovanju pijade žejnim v času prohibicije in z udeležbo v igrar. Kot znanec sem ga nagovarjal, da se naj naroči na Proletarca. Branil se je, pa sem v šali dejal, da ako se ne naroči, ga doleti nesreča. Prisotni so se smejali temu dovtipu, toda on je

bil trdovraten in vztrajal pri svojem odklanjanju. Ne bil bi ga silil, toda ker sem vedel, da bi to lahko storil, nisem takoj popustil.

Naslednji dan pride njegov sin k tajniku društva Leo Bregarju po bolniško nakaznico in pojasni, da je oče včeraj, ko je prišel domov, padel s črešnje in kakor menijo zdravniki, si je pri padcu zlomil hrbet.

Meni je bilo takoj žal večrajšnje šale, četudi vem, da ni bila ne vzrok ne povod nesreče. Ali drugi so le kovali dovtype, češ, ko bi bil poslušal Naceta, se bi naročil in dan se bi mu sukal drugače in ne bilo bi nesreče.

Leo Bregar je delal prej v premogovniku na Maynardu, O. Je vester društveni tajnik in ves čas aktiven v JSZ ter naročnik Proletarca. Pred par leti mu je umrla žena. Ima dva sinova in dve hčeri.

V Akronu sem potrkal na vrata Louis Valanta. Z njegovo materjo sva bila v domovini soseda. Je star naročnik Proletarca. Odprl je njegov 19-letni sin. "O, že vem, čemu si prišel," mi pravi v lepi slovensčini, dasi je rojen tukaj. "Očeta ni doma. Z dela pride čez pol ure. Bom pa kar jaz plačal Proletarca, saj ga tudi jaz čitam, posebno kar je angleškega," je dejal.

"Bom raje očeta počakal," sem mu odvrnil. Fant mi je nato pravil, da opravlja doma gospodinjstva dela.

V Valantovi hiši živita še dva rojaka — oba naročnika.

Tako sem opravil delo tudi tukaj, kolikor je bilo v danih okoliščinah mogoče. Poslovil sem se od sodrugov in sodružic v Akronu ter od Jerebovih, pri katerih sem bil teden dni, pa niso hoteli za trud in stroške, ki so ga imeli z mano, niti centa. Naj le še ostanem pri njih, je rekla Mrs. Jereb. Nato mi je želela v agitaciji za Proletarca veliko uspeha, Joe Jereb pa me je odpeljal v bližnji Barber-ton k Johnu Jankoviču.

(Dalje prihodnjič.)

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

V sledečem seznamu so priredbe klubov JSZ, konferenčnih organizacij in socialističnih pevskih zborov. Ako priredba vaiega kluba ni vključena, nam sporočite.

JANUAR.

OGLESBY, ILL. — Klub št. 3 JSZ priredi veselico in vprizori dve enodejanki v nedeljo 6. januarja ob 7. zvečer v Muse dvorani.

POWER POINT, O. — Konferenca klubov JSZ in društev Prosvetne matice v nedeljo 27. januarja ob 10. dop.

FEBRUAR.

CHICAGO, ILL. — Veselica kluba št. 16 na north side v soboto 23. februarja v Aldine Hall.

MAREC.

CHICAGO, ILL. — Prireditve v korist Proletarca v nedeljo 10. marca v dvorani SNPJ.

IMPERIAL, PA. — Konferenca klubov JSZ in društev Prosvetne matice četrto nedeljo v marcu.

APRIL.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 21. aprila koncert Save v dvorani SNPJ.

MARXOV KAPITAL

Poljudna izdaja.

Obsega 400 strani. Vezana v platno.

Cena \$1.75

Veliko delo utemeljitelja znanstvenega socializma, v katerem opisuje ter odkriva vse zakone današnjega gospodarskega razvoja in njegovo pot v novo družabno tvorbo.

Vsakdo, ki se hoče dobro seznaniti s temeljnimi zakoni socializma, bi moral čitati to veliko delo. Naročila pošljite na:

Proletarec

3639 West 26th Street, CHICAGO, ILL.

Milwaukee Leader
Največji ameriški socialistični dnevnik. — Naročnina: \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za tri mesece.
Naslov: 540 W. Junonu Ave. MILWAUKEE, WIS.

"DYNAMITE"
The Story of Class Violence in America
By LOUIS ADAMIC
Revised Edition
\$2.00
ORDER FROM
PROLETAREC
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Poučne in znanstvene knjige.
Romani, povesti, črtice in opisi.

KNJIGARNA "PROLETARCA"

3639 West 26th Street, Chicago, Illinois.

Pesmi, poezije, igre.
Angleške knjige
socialne in znanstvene vsebine.

O razmerah, lanskim novembrskim volitvah, krizi itd.

Barton, O. — Delavske razmere so v tem okraju tako slabe, da jih ni vredno omenjati. Ampak ker gremo v drugo leto, se to vendar lahko konstatira.

Pred volitvami v novembru minulo leto je bilo veliko vpitja in obljubovanja. Najglasnejše se je razleglo klic demokratov: Volite nas, drugače se ne bo konec krize! Ljudje so jim znova nasledili in volili za demokratsko stranko — toda ne za konec krize.

Marsikoga sem skušal odvrti od misli, da je glas za demokratsko stranko ob enem glas za odpravo krize. Odgovarjali so mi tako prepričevalno, da sem moral odnehati.

Priporočal sem socialistično listo kjer in komur sem mogel. Toda zanj je bil velik udarec, ker je ni bilo na glasovnici, kajti socialistične petice so bile zavrnjene. Ako smo hoteli kljub temu glasovati za svojo listo, smo morali imena naših kandidatov vpisati lastnoročno na glasovnico. To pa je zamudno in za volilce v splošnem odbija jo način glasovanja. Marsikdo, ki sem ga nagovarjal v to, je dejal: "Saj bi glasoval za socialistični tisk, pa kaj pomaga, ko nimate tiskanega na glasovnici. Če bi imena vaših kandidatov vpisal sam, mi glas zavrejo."

In res, o naših glasovih ni bilo marsikje ne duha ne sluha. Stevni clerki na voličih so jih proglasili za neveljavne, češ, vse take glasovnice so pokvarjene, in so jih zavrgli.

Ampak to nas ni oplašilo. Zavedamo se, da je treba našo agitacijo podvojiti, kajti četudi pravijo, da nas ni, se nas boje. Z agitacijo bomo svojo stranko dovolj ojačali, da bo v stanju učinkovito poseči v volilne boje in v industrialne konflikte.

Po volitvah v minulem letu so se začeli tudi v Ohiju ukvarjati s problemom, na kaj in komu naložiti nove davke. Pred volitvami jih ponavadi znižujejo (samo v obljubah), potem jih dvignejo. Tako so v tej državi začeli prošlo jesen kampanjo za sales tax, ki naj bi bil 3 odstotke, to je, tri cente na vsak dolar, ki ga potrošite za potrebščine. Še celo bratske organizacije so jim prišle na misel.

Dosti jih je, ki se togote na novega gubernerja, toda čemu? Mar ni demokrat? In ljudje so hoteli demokrata?

Joseph Skoff.

Priseganje zvestobe v Jugoslaviji

Vsi moški v Jugoslaviji, ki so podvrženi vojni službi, so morali prisesti zvestobo mlademu kralju Petru. Priseganje se je vršilo 16. dec. ob velikih, impresivnih ceremonijah, počenjo listi.

Lov v Minnesoti

V lovu na srne v Minnesoti je bilo ustreljenih osem lovec in še več pa ranjenih. Nekateri lovci so tako navdušeni za svoj "poklic", da ko hitro začujejo iz gošče šum, že mislijo, da je tam žival, pa streljajo.

LADJA, KI SE JE POTOPILA

Ladja "Usworth", ki se je valed viharja na Atlantiku v drugi polovici decembra potopila. Na pomoč ji je prišla ladja Ascania in otela le nekaj moštva, kajti resnice napore je oviral vihar in valovi.

Album slovenskih književnikov, (uredil dr. J. Sleibinger), vsebuje opis in slike slov. književnikov od Trubarja dalje. Fina vezba.\$5.00	Muhoborci, (Fr. Milčinski), črtice, vez.65	Zadnja kmečka vojska, (A. Senoa), zgodovina kmetovskih uporov v 14. in 15. stoletju, vez. 1.00	VI. zvezek: Njegovo delo in doba, I. sešitek: Leta mladosti in učenja, II. in III. sešitek: Novelist in Politik 2.00
Badili in bacilke, (Damiir Feigel), humoreske, broš.45	Milijonar brez denarja, (C. P. Oppenheim), vez.50	Zapiski iz mrtvega doma, (F. M. Dostojevski), v dveh delih, vez. 2.00	PESMI IN POEZIJE.
Beg iz teme, (ruski pisatelj), broš. 50c, vezana. 1.00	Medvladije, (Jože Pahor), socialen roman, broš.60	Zelesna pota, (Jack London), socialen roman v dveh delih, broš.80	Akropolis in pizamide, (Ant. Askerc), poetični sprebrhi po Orientu, fina vezba.\$1.00
Boy, (L. Coloma), roman, vezana.25	Na krvavih poljanah, (Ivan Matičič), trpljenje in strahote z bojnih pohodov bivšega slovenskega planinskega polka, vez. 1.25	Zmote in konec gospodine Pavle, (Ivan Zorac), broš.25	Atila v Emoni in Romano, (Ant. Askerc), broš.50
Božna pesem v prozi, (Charles Dickens), broš.25	Naša vas, (Anton Novčan), broš. 75c, vez. 1.00	Za sročo, (Fr. Malograjski), povest, broš.25	Belade in romance in Stara pravda, broš.50
Belo noči—Mali junak, (F. M. Dostojevski), povesti, broš.35	Na krivih potih, (Zaljski), broš.30	Zvonarjeva hči, (Miller-Stern), povest, broš.40	Jadranski biseri, (Ant. Askerc), fina vezba 1.00
Bilke, (Marija Kmet), povesti in črtice, broš.35	Ogenj, (H. Barbusse), dnevnik desetletja, vez.80	Zranci, (Rado Murnik), povesti in orisi, vez.75	Job in Psalm 118, (S. Gregorič), vez.50
Brez zarje, (Milan Pugalj), broš.50	Obiski pri slovenskih pisateljih in umetnikih, (Izidor Cankar), vez. 1.00	Zenini naše Keprele, (Rado Murnik), satiričen roman, broš.25	Junaki, epske pesnitve, (Ant. Askerc), fina vezba 1.00
Cankarjev zbornik, spomin Ivana Cankarja, vez. 1.00	Obsojenci, (VI. Levstik), povesti, broš.65	Z ognjem in mečem, (H. Sienkiewicz), povest iz davnih let, 681 strani, vez. 3.00	Moderni francoska lirika, (Ante Debeljak), vez.50
Cetrtak, (G. K. Chesterton), fantastičen roman, vez.50	Oglenica, (Fr. Zakrjasek), povest, broš.35	Zlatarjevo zlato, (Avgust Senoa), zgodovinska povest iz 16. stoletja, broš.50	Mučniki, slika iz naše protireformacije, (Ant. Askerc), fina vezba 1.00
Cvetke, (Majar H.), šopek pravljic za stare in mlade, broš.20	Pertinčarjevo pomlajenje, (E. Kristan), sanjska povest, broš. 60c, vez. 1.00	Zabavna knjižnica, vsebina: Zločin in madež, Mojster Roba, in Mladih zanikarjev lastni životoski, vez.65	Moderna lirika, (Ant. Askerc), vez.50
Črni panter, (Milan Pugalj), povesti in črtice, broš.50	Plat zvonca, (Leonid Andrejev), novela, vez.35	Zbrani spisi, (Dr. Hinko Dolenc), broš.40	Poezije, (S. Gregorič), I. zv.50
Dva svetova, (Ivan Molek), mehka vezba50	Povest o sedmih človekih, (Leonid Andrejev), posvečena L. N. Tolstoju, vez.35	Zbrani spisi, Val. Voynika, broš.25	Poezije, (S. Gregorič), II. zv. 1.00
Daj nam danes naš vsakdanji kruh, (A. Cerkevnik), povest, broš.40	Povesti, (Fran Erjavec), vez.40		Poezije, (Dragotin Kette), vez. 1.00
Decameron, (Giovanni Boccaccio), I. del, broš. \$1.25, vez. 1.50	Po strani klobuk, (Damiir Feigel), humoreske, broš.50		Pesmi življenja, (Fr. Albrecht), vez.35
II. del, broš. \$1.25, vez. 1.50	Pingvinski otok, (Anatole France), vez.80		Pesmi, (Srečko Kosovel), broš.50
III. del, broš. \$1.25, vez. 1.50	Prelepa Vasiljica in druge ruske pravljice, (Cvetko Golar), broš.25		Pohorke poti, (Janko Glaser), broš.35
Detelja, ali življenje treh kranjskih bratov, francoskih vojakov, (Janez Cigler), broš.40	Povesti, (Maksim Gorki), broš.50		Primož Trubar, (Ant. Askerc), zgodovinska epska pesnitev, vez.50
Domači živali, (Damiir Feigel), vez.35	Pasti in zanke, (L. S. Orel), kriminalen roman, broš.25		Solnce in senec, (Ante Debeljak), broš.35
Deveti januar, (M. Gorki), črtica iz ruske revolucije, s slikami, vez.75	Pikova dama, (A. S. Puškin), povest, broš.35		Stojanje, (Ivan Albrecht), broš.50
Don Corea, (G. Keller), roman broš.15	Potop, (H. Sienkiewicz), roman, vez. I. del \$3.00, II. del \$2.75, oba dela skupaj, 1093 strani 5.00		Stesne pesmi, (P. Bezruč), vez.35
Dve slike, (Ks. Mesko), broš.40	Povestice, (Rabindranath Tagore), broš.25		Plamteči okovi, (Mile Klopčič), broš. 25c, vez.35
Dvočrtni, (Karl Ewald), naravoslovne pravljice s slikami, vez.75	Podobje iz sanj, (Ivan Cankar), vez.60		Pesnice iz prirode, (VI. Kapus), broš.35
Elizabeta, hči sibirskega jetnika, broš.20	Požigalec, (K. S.), broš.20		Sto let slovenske lirike, od Vodnika do moderne, (Cy. Golar), broš. 65c, vez. 1.00
Filozofska zgodba, (Alojz Jirasek), vez.35	Povesti, (Ljovru Kuhar), broš.35		V zarje Vidove, (Oton Zupančič), pesnitve, broš.35
Francja in drugo, (E. Kristan), broš.25	Predor, (B. Kellermann), socialen roman, broš.50		Svojemu narodu, (Val. Vodnik), broš.25
Glad, (Knut Hamsun), roman broš.75	Roman treh arc, (Jack London), vez. 1.25		Trbovlje, proletarske pesmi, (Tone Seliskar), broš. 35c, vez.50
Gadje gnezdo, (VI. Levstik), broš. 50c, vez.75	Razne povesti, broš.35		
Golem, (G. Meyring), roman broš. 35c, vez.50	Rim, (J. S. Machar), broš. 1.25		IGRE.
Gospod Fridolin Zolna in njegova družina, (Fr. Milčinski), vez.35	Rodbinska sreča, (L. N. Tolstoj), roman, broš.50		Anfisa, (Leonid Andrejev), broširana35
Grešnik Lenart, (Ivan Cankar), življenjski opis otroka, broš.60	Savinj, (H. Areibšev), vez. 1.25		Benički trgovci, (Wm. Shakespeare), vezana50
Hadi Murat, (L. N. Tolstoj), roman, broš.40	Selo Stepančičovo in njegovi prebivalci, (F. M. Dostojevski), humorističen roman, broš. 1.00		Čarljiva ženitev—Trije ženi, (F. S. Tauchar), dve šaljivri, emodejanke, vez.25
Heptamerca, (Marg. Valoisika), povesti, broš.35	Spomini Kristofovega Pepka, (Joseph Suchy), ilene vez.60		Golgota, (M. Križ), drama v treh dejanjih, broš.40
Humoreske, groteske in satire (VI. Azov in Teffi), broš.50	Srce, (Ivan Albrecht), novela, vez.35		Gorpa z morja, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broš.45
Idijot, (F. M. Dostojevski), I. II. III. in IV. zv. broš. @ 65c, vez. @ 1.00	Slika Doriana Graya, (Oscar Wilde), roman, broš.75		Strup iz Judeje, (J. S. Machar), vez.50
Vsi štirje broširani \$2.50, vezani 3.50	S poti, (Izidor Cankar), potopisne črtice, broš.50		Hrbtemica, (Ivan Molek), drama v treh dejanjih s prologom in epilogom, vez.25
Iz modernega sveta, (F. S. Finžgar), roman, vez. 1.25	Sosedje in druge novele, (A. P. Cehov), broš.40		Julij Cezar, (W. Shakespeare), vezana50
Iz naših krajev, (Zofka Kveder), povesti, vez.75	Sisto e Sesto, (Federer-Poljanec), povest iz Abruce, br.20		Macbeth, (Wm. Shakespeare), vez.50
Igračko, (Fr. Milčinski), črtice, vez.50	Stric Tomova koča, (L. N. Tolstoj), vez.25		Othello, (Wm. Shakespeare), vezana50
Jemini krog, (A. Kozčevnik), povest za mladino s slikami, broš.35	Srce, (Anfisa Miklavčičeva), k vzgoji mladine, vez. 1.25		Očičenje, (Angelo Cerkevnik), tragedija v šestih scenah, vezana50
Jug, (P. Chocholousček), zgodovinski roman, broš. 50c, vezar75	Spomini na Proserina, (Ernesta Jelovšek), broš.65		Romantični duši, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana60
Jubilejni zbornik, Oton Zupančič, vezan 1.25	Srečolovec, (H. Majar), povest, broš.25		Sen Kresne noči, (Wm. Shakespeare), vezana50
Junak našega časa, (M. J. Lermontov), povest, broš.50	Samosilnik, (Anton Novčan), 10 povesti, broš.65		Umetnikova trilogija, (Aleis Kraigher), tri emodejanke, no celota zase, broš. 45c, vezana60
Juri junaki, (Rado Murnik), humoreske, vez.75	Starodoljske pripovedke, (Jos. Suchy), s slikami, broš.25		Znanstvene razprave, politične, gospodarsko-socialne spisi, učne in druge knjige ter brošure.
Jurika Agičeva, (Ks. Šandor-Glajski), broš. 40c, vez.60	Spoved, (L. N. Tolstoj), broš.25		Ali je religija prenehala funkcionirati? Debatna15
Knjige Cankarjeve družbe za 1932, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Stepni kralj Lear in hči ob Volgi, (Stepnjak-Turgenjev), broš.45		Angelsko-slovensko berilo, (Dr. F. J. Kern), vez. 2.00
Knjige Cankarjeve družbe za 1933, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Tarzan, sin opice, (Edgar R. Burroughs), broš. 60c, vez.80		Cuda in tajne življenja, (Dr. Anton Breclj), splošno življenjslovje75
Knjige Cankarjeve družbe za 1934, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Tarzan in svet, (Edgar R. Burroughs), vez.90		Elementi moderne izobrazbe, (I. Molek), broš. 40c, vez.60
Knjige Cankarjeve družbe za 1935, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Tarzanova mladost v džungli, (Edgar R. Burroughs), vez.80		Idejni predhodniki današnjega socializma in komunizma, (Abditi), broš.35
Kmečki punt, (A. Senoa), zgodovinska povest iz upora slov. kmetov, vez.75	Tarzanova mladost v džungli, (Edgar R. Burroughs), vez.80		Materinska pomoč zdravemu in bolnemu dojenčku, (Dr. Matija Ambrožič), s 30 slikami35
Končanje Eterata, (J. S. Machar), šaljivka, vez.50	Tarzanova mladost v džungli, (Edgar R. Burroughs), vez.80		Jugoslavija, (Ant. Melik), I. in II. del, broš. \$1.50, vez. 2.00
Kozaki, (L. N. Tolstoj), kavkaška povest, broš.50	Tarzanova mladost v džungli, (Edgar R. Burroughs), vez.80		Kako je nastalo današnje delavstvo in njegovo gibanje? (Dr. D. Lončar), broš.35
Kaz Serebrnjani, (A. K. Tolstoj), roman iz časov Ivana Groznega, broš. 1.25	Tarzanova mladost v džungli, (Edgar R. Burroughs), vez.80		Kapital, (Karl Marx), poljudna izdaja, vezana 1.75
Kreutzerjeva sonata, (L. N. Tolstoj), roman, broš.40	Tarzanova mladost v džungli, (Edgar R. Burroughs), vez.80		Karl Marx, njegovo življenje in njegovo nauko, (M. Beer), vez.35
Ljudske povesti, (Franc Jakšič), broš.50	Tarzanova mladost v džungli, (Edgar R. Burroughs), vez.80		Kletarstvo, (Bohuslav Skalič), broš. \$1.50, vez. 2.00
La Boheme, (Henry Murger), roman, broš.80	Tarzanova mladost v džungli, (Edgar R. Burroughs), vez.80		Kolektor Cankarjeve družbe 1930, broš.40
Letoče srce, (S. H. Vajanski), roman, broš.50	Tarzanova mladost v džungli, (Edgar R. Burroughs), vez.80		Kratka srbska gramatika, (Dr. Josip Mencej), vez.15
Lovski spomini, (Vladimir Kapus), broš.50	Tarzanova mladost v džungli, (Edgar R. Burroughs), vez.80		Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov, (Matija Pirc), vez.25
Maderna knjižnica, I. zv. vsebuje črtice in novele, (Milan Pugalj), broš.15	Tarzanova mladost v džungli, (Edgar R. Burroughs), vez.80		
Meje življenja, (Ivan Cankar), vez.75	Tarzanova mladost v džungli, (Edgar R. Burroughs), vez.80		
Moment, iz spisa A. P. Cehova, (Ivan Prijatelj), broširana 75c, vez. 1.10	Tarzanova mladost v džungli, (Edgar R. Burroughs), vez.80		
Mrazi vrag, (Jack London), vez.75	Tarzanova mladost v džungli, (Edgar R. Burroughs), vez.80		
Mož z brazgotino in druge novele, (Jack London), broš.35	Tarzanova mladost v džungli, (Edgar R. Burroughs), vez.80		

Knjige Cankarjeve družbe za 1932, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1933, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1934, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1935, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00
Knjige Cankarjeve družbe za 1932, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1933, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1934, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1935, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00
Knjige Cankarjeve družbe za 1932, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1933, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1934, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1935, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00
Knjige Cankarjeve družbe za 1932, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1933, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1934, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1935, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00

Knjige Cankarjeve družbe za 1932, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1933, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1934, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1935, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00
Knjige Cankarjeve družbe za 1932, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1933, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1934, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1935, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00
Knjige Cankarjeve družbe za 1932, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1933, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1934, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1935, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00
Knjige Cankarjeve družbe za 1932, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1933, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1934, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1935, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00

Knjige Cankarjeve družbe za 1932, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1933, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1934, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1935, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00
Knjige Cankarjeve družbe za 1932, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1933, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1934, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1935, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00
Knjige Cankarjeve družbe za 1932, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1933, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1934, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1935, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00
Knjige Cankarjeve družbe za 1932, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1933, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1934, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1935, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00

Knjige Cankarjeve družbe za 1932, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1933, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1934, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1935, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00
Knjige Cankarjeve družbe za 1932, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1933, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1934, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1935, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00
Knjige Cankarjeve družbe za 1932, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1933, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1934, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1935, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00
Knjige Cankarjeve družbe za 1932, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1933, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1934, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1935, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00

Knjige Cankarjeve družbe za 1932, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1933, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1934, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1935, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00
Knjige Cankarjeve družbe za 1932, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1933, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1934, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1935, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00
Knjige Cankarjeve družbe za 1932, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1933, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1934, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1935, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00
Knjige Cankarjeve družbe za 1932, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1933, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe za 1934, zbirka vsebuje: Kalendar in tri knjige fine povestne vsebine 1.00	Knjige Cankarjeve družbe

PROLETAREC IN ITS THIRTIETH YEAR

In the fall of 1905 a number of Slovene Socialists in Chicago, who were organized in Branch No. 1 and affiliated with what is, since 1910, known as the Yugoslav Socialist Federation, got together and decided to establish a paper which will serve no other but the Socialist Cause. Heretofore they were dependent on a friendly, privately owned paper, Glas Svobode (The Voice of Liberty). Bitter experience taught them that if their movement was to live and make headway it must have a press which will remain loyal to it, come what may.

There were at that time quite a few Slovene Socialists in this country, but widely scattered from coast to coast. Their first newspaper venture, the weekly "Zora" (The Dawn), established in 1901, went under and left behind nothing but bitterness and discouragement. Even their branch was dissolved. It was reorganized in 1903. This branch was a nucleus of the Yugoslav Socialist movement that developed since then among all three Yugoslav nationalities (Slovene, Serb and Croat).

The first number of Proletarec appeared in January 1906. It had a hard pioneering job among our people, who came mostly from agricultural regions. That's why its progress was so slow. It happened many times that comrades were worried whether they could gather from their meager resources enough cash to pay the printer, so that another issue would be assured. So the battle of this paper

goes on into its 30th year. It is one of the oldest Socialist publication in this country. Many had preceded it; a large number followed; but most of them could not stand the strain and disappeared. A great many socialist papers went out of existence because of the inexperience of its editors and managers. The notion that any one could have a "nice job" with some Socialist publication is false. Those publications which didn't have at least a few workers really willing to work regardless of wages, and were at the same time able to edit and manage the paper, were doomed from beginning.

There were a number of socialist papers, both in English and foreign language groups, which had a much more promising start than ours, but the spirit of determination to exist was lacking. Those who established them, hired the necessary workers and when they could not be paid, they succumbed. Some were destroyed during the World War. Proletarec came out of that struggle, — and a struggle it was.

We are proud of our achievement in the field of Socialist and Labor journalism.

Three decades are back of us. And today our determination to struggle forward and onward is as strong as ever. All of our past experiences are a gain and a great help to us. We learned as we went along. It is very unfortunate for the Socialist movement that many comrades do not learn much from actual experience. They fill themselves with enthusiasm, establish a

paper, fill a few numbers with reading matter saturated with appeals, exhaust their abilities and then tax members and sympathizers with collections, and finally quit.

We tried to avoid mistakes of this kind. We had a number of comrades who were willing and able to sacrifice their time, abilities and even savings when Proletarec was in need or its existence in danger.

In that spirit Proletarec is now marching into its 30th volume. Long live our paper!

IMPORTANT BRANCH MEETING JAN. 11

The next regular meeting of our English Section of Branch No. 1 JSF will be held Friday, January 11, at the new location, Styblo's Hall, 2700 S. Turner Ave. It is important that all members are present. The executive committee will outline its plans for future work in selling literature, getting new members and soliciting contributions to the sustaining funds of JSF and Proletarec. A program with entertainment will follow after business matters will be disposed of. The lecture committee also promises to have a speaker present who will talk on some current issue. Friends and sympathizers invited. — Organizer, Chicago.

Our last branch meeting was better attended than our previous meetings which is very encouraging. Election of officers was held with the following elected: Theresa Glavach, chairman; Frank Podboy, secretary; John Langerholc, recording secretary and Frank Jancar, Anton Gabrenya, and this writer as organizers.

Bundle orders of The American Family Almanac were recently received and distributed in the various districts of our city. The Moxham agitator reports that good sales were made in his territory. Other reports haven't come in yet. We hope that they, too, are successful.

Again we will have the opportunity of hearing Norman Thomas lecture in Johnstown under the auspices of the Bath Zion Forum. The date is Tuesday, January 15, 1935 at Johnstown Senior High School Auditorium at 8 P. M. A quota of tickets have been purchased by branch No. 5 JSF, at a special price. You can get them

THIS AND THAT FROM CLEVELAND

In Ohio we are to be burdened with a Sales Tax this year. — Happy New Year! — It seems our Democratic governor "of the people" did a turnabout. That Democratic governor is the governor; our "public defender", the Ameriska Domovina once eulogized to the sky. In the process of adapting to the sky, the income tax bill was planned to go alongside with the sales tax. Afterwards the legislature lifted this way and that way. The sum total of the result was this: We have a sales tax. We have no income tax. Hope is — that there is one in the offing.

At our last meeting of the English Section of Branch No. 27 we were immensely pleased with the presence of John Cripps of Oxford, John who is the son of Sir Stafford Cripps and one of the debaters who met some of our best, enlightened us of the British scene. He explained the Mosely menace. Unemployment insurance as administered in England and the Means Test. His analysis of the youth movement made one feel that there was a close relation between our conditions and his.

The Workers Committee on Unemployment which has recently been organized is recruiting new members. We hope that in the course of time we shall be able to receive some satisfaction from our demands for a 30-hour week, unemployment insurance, and slum elimination. At the present date we have three branches and hope to invade new territories with further organization.

Louis Jartz, Cleveland, Ohio.

War is organized murder. Why do we build monuments to generals?

Meanwhile, what about a square deal for labor?

THE TRAFFIC IN DEATH

By Norman Thomas

In Washington the other day I found time to listen to the investigation of the armament industry before Senator Nye's committee. Words fail me to express the horror one feels in a world wherein apparently sober and decent men calmly discuss the inevitability of war and the value of this or that improvement in the means of dealing death. The whole trade in armaments is utterly without standards save desire for profit. Army officers invent new and better means of destruction, patent them for their own profit, use their official position to market them. Government departments become sales agents for arms. American soldiers are likely to be killed with weapons made at home.

It is easy and true to say that profit should be taken out of such a nefarious trade. But how, short of Socialism, is it to be done? We might nationalize the making of munitions or put a virtual hundred per cent tax on profits. Still if we left cotton, steel, copper and banking in private hands, here would be immense profits in preparation for war and probably in waging war. On the whole, I am inclined to believe in the nationalization of the munitions industry. But a capitalist and

gingoistic nation having nationalized the making of arms would not necessarily be an agency of world peace and justice! It certainly would not cut the profits out of trade in the means of death. It might be better than what we now have. Almost anything might be better than that.

Aside, however, from any law which might cure this monstrous evil, it is of the utmost importance to have an informed public opinion on the whole subject of war, preparation for war and the profits made out of it by private interests. Hence the munitions inquiry must go on.

Every Socialist and every Socialist local should be ready to work to continue that inquiry. Unquestionably, President F.D. Roosevelt is trying to sidetrack it. I have differed sharply with many of the President's policies, as have all Socialists, but his attitude toward this inquiry is his first act which seems to me cheap politics. Whether he wants to keep Republican Senators from getting credit, or whether he fears what further revelations will bring out about the connections of his own departments with the traffic, or whether he is tender of munitions makers because he is still

a big navy and armament man, I do not now profess to know. Whatever the reason, the fact is that a well-informed person in Washington doubts that the President suddenly called a conference of department heads to trot out plans already formulated by the War Department, allegedly for taking profit out of war as if they were new. Those plans are not new; they are not adequate. To consult the War Department and some other government agencies in this matter is like consulting Al Capone on the end of gangsterism. The President did not even ask members of the committee investigating the munitions trade to attend his conference. Obviously, he was trying to steal their thunder and sidetrack their investigation.

The continuance of the investigation probably depends upon him, because without his approval the Democratic majority in the Senate may vote no further funds. The inquiry is nowhere near its logical end. The subject of the relation of the steel and copper industry to munitions, the role played by banks in granting or withholding credit, and a number of other matters have not yet been covered at all.

AX AT THE ROOTS

By Eliot White

"RADICAL!"

Name hurled in fury and fear by the Exploiters, against every challenger of their vested wrongs.

"Radical!"

Name bestowed in honor by the plundered people, upon every fearless champion of their Cause.

Meaning "root-seeker"; and also of all evil growths, "root-cutter." An ancient lawgiver, hated by the oppressors of his own time—

"Radical demagogue!"—declared this to be God's will for anyone hungry among His people:—

"When thou comest into the standing corn of thy neighbor, then thou mayest pluck the ears with thine hand." (Deuteronomy 23:25.)

But today?

This press despatch from Lorain, Ohio:—

"I am no thief! I would not steal to save myself—but was I to watch my babies starve before my eyes? No one would give me work; no one would help me. What I took, I took for them. It was no crime!"

"Lying on her cot in St. Joseph's Hospital, her back riddled with shot, Mrs. Patrick O'Keefe, wounded Sunday night while taking corn from the garden of John Stang, told a story of want and poverty that will be her biggest defense if her case ever comes up for trial.

"Mrs. O'Keefe is the mother of six. Her husband is an ore shoveler. For the greater part of the summer he has had no work. The mother has been the chief breadwinner for the family of eight.

"Then her work failed, and the few pennies she could make from occasional odd jobs were not enough to fill the hungry mouths.

"I could not stand their cries!" she sobbed. "They were hungry. Others had enough to eat and clothes to wear. Must my children go starved?"

"Yes! I took food for them—I suppose you say I was stealing. But I never took from those who would need it."

"She paused. A nurse wiped the tears from her cheeks, and warned her to be quiet. 'You will disturb the dressings,' she said. 'The doctor has just counted the shot; he took out forty-one.'

"But the wounded woman's fears broke out afresh:

"O, my babies, my babies!" she cried. "What will you do now? They shot me for trying to feed you! Who will help you now?"

After reading just one such news-report from the inferno of our so-called "civilization," not to become a Socialist would seem deadness of soul that is itself a crime!

But let us waste no breath on fruitless denunciations; Instead, save our ax-blows to hew at the roots and not the mere barren branches of a rotten tree!

For Radicals are they who learn to think as well as strike—deep!

JOHNSTOWN DOINGS

from comrades Podboy, Anton Gabrenya (at the Slovene Bank), and from this writer. By all means get a ticket and hear Norman Thomas lecture on WHAT PRICE PEACE. A discussion will follow. Don't miss it!

We may be planning far in advance, but the committee doesn't think so because to stage a good program and advertise it well requires more time than just a few weeks. So May 4, was selected to celebrate May Day by our branch. A committee was selected to prepare a program. If I am properly informed, a play will be included among other fine numbers that will be staged.

Frances Langerholc, Johnstown, Pa.

Sam Insull vs. Tom Mooney

It would have been inconsistent to think Sam Insull in jail after keeping innocent Tom Mooney behind the bars for 18 years.

Lipschitz To Represent Austrian Socialists

The foreign office of the Austrian Social-Democracy has decided to name Dr. A. S. Lipschitz of New York as its official representative in the United States, declared Dr. Julius Deutsch of Austria, on the eve of his departure for Europe. Dr. Deutsch has just returned from a six-week lecture tour throughout the country conducted by the American Socialist party.

Expressing his confidence in the victory of the Austrian people over Fascist reaction and tyranny, Dr. Deutsch pointed out that the naming of a representative in America is "a public confirmation of the importance which the Austrian Socialist and Labor Movement, comprising the majority of the Austrian people, attaches to the U. S. A. as a world power, and of the decisive role which America is destined to play in the future social reconstruction of Europe."

HE DOESN'T WANT 'MUCH'!

We're through with all the busyfing for Christmas. Reports say that business was good, in fact, much better than any Christmas since 1929. Now, if you didn't get any gifts, or only a few, it's because you belong to the same crew to which I belong. That crew just doesn't have any money so we had to go through the whole Christmas holiday without buying gifts. What gets me is why they call it gifts or presents? You just fail to repay the gift and see if you'll get another one next year. You won't, because Christmas is nothing else but a business proposition, pure and simple. If you give you shall also receive, but if you fail to give you shall not receive either. It's funny how people figure out who received the best of the exchange and woe be you if you didn't give as much as they gave you.

And while the same Xmas spirit of previous years was lacking in 1934 still the people were as fervent, as ever in fooling one another about the holiness of the event. Big business did its share to keep the feeling ablaze with Christmas carol singing, ringing out holy tunes in the loop, all day, Dec. 24. But all this mockery didn't fool the sensible people. None who know the true meaning of the event cared a whoop whether and what happened to the holy roasters. It is nothing new to see the newspapers and the radio bring the people into a furid religious frenzy. That's it religion and business or is it a business religion? Whatever it is we're glad it's over and sorry that the Socialist press is so weak that it doesn't have but very little influence on the mass of people.

If you get a chance to see Steve-dore at the Selwyn theatre you should do so. It is a play produced by the Theatre Union dramatizing the longshoremen's labors in the south. They say it is purely a labor play. Socialists in Cook County have arranged for a special performance on Tuesday, January 1. However, that's a bad night inasmuch as most of us will be out celebrating New Years until an early hour that same morning.

Our English Social Study Club will meet at Styblo's Hall, 27th and Turner, Friday, Jan. 11. It is expected that a good program will be arranged by the Executive Committee in conjunction with the Educational Committee. We ask for a good attendance of both young and old and thus begin our new year off properly. If we are to amount to anything we must also increase our ranks. True, we all can stand more knowledge. But we are supposed to be confirmed Socialists and we con-

tinue to gain more valuable information regularly. What we must do is get the people to our meetings and to our classes. That's our big job.

The year just passed hasn't brought us anything for which we should weep in its passing. To the contrary, it has brought us a continuation of the "temporary business depression of 1929". It has brought us more unemployment, more insecurity, more lethargy on the part of the masses to rid themselves of exploiters. The Socialist Party has gained some, but not nearly enough according to what the times would demand. Our own Federation just about held its own and that too shows nothing promising. Nor does anything encouraging appear before us. Not a single thing which means that we'll have to strive and struggle on and on with the hope that maybe in the new year the workers may become more spirited, more conscious. Outside of that one word—hope—everything looks desolate and dreary. But even with that we wish our readers and comrades more success and a happier and more abundant life.

NOMINATE ALDERMAN CONDUCT OPEN FORUM

The 6th congressional branch of the Socialist party of Chicago has entered the aldermanic election by nominating Mordica Shulman for alderman in the 24th ward. Assistance is needed to procure signatures to place him on the ballot for the election on February 26. Help is also needed in this respect for the mayoral candidate. Do your part, comrades. Get signatures for all candidates.

The Open Forum conducted by our branch announces the following program for January 1935:

Jan. 4th—Art McDowell, Cook County secretary of the Socialist Party, "Prospects of American Labor in 1935".

Jan. 11th—Winston Dancis, National Secretary of Y. P. S. L. "Socialism and the American Youth".

Jan. 18th—Mordica Shulman, labor attorney, "Is the Labor and Socialist International Swinging Leftward?"

Jan. 25th—Symposium: "The Menace of American Fascism to Labor, Civil Liberties and Racial Minorities". Prominent speakers representing these phases will participate. Admission 10c. The Open Forum is held at 3437 W. Roosevelt Rd., every Friday at 8:15 P. M. Branch meets every first and third Thursday. — Gertrude R. Dubin, Chicago, Ill.